

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Matěj Flaschka

Náhrada nákladů řízení v bagatelních věcech

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Náhrada nákladů řízení v bagatelních věcech vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 1. dubna 2016

Matěj Flaschka

Děkuji JUDr. Ondřeji Šmídovi, Ph.D. za jeho praktické rady, věcnou a konkrétní pomoc, konstruktivní přístup a podporu v mém názoru na téma a ve způsobu jeho zpracování.

Obsah

1	Seznam použitých zkratk	5
2	Úvod	6
3	Tarifní hodnota	10
3.1	Co je bagatelní?	10
3.2	Příslušenství	12
3.3	Nákladová bagatelní hodnota	12
4	Převzetí a příprava	13
4.1	Cesta od AT, přes jednonásobek jistiny až na nulu	13
4.2	Moderace výše nákladů dle § 150 o. s. ř.	14
4.3	Stejně argumenty, jiné výsledky	16
4.4	Zrušení přísudkové vyhlášky	17
4.5	Hospodářské souvislosti	19
4.6	Náklady nezastoupeného věřitele	21
4.7	Skutečná výše nákladů vymáhání	21
4.8	Zastoupení advokátem	23
5	Předžalobní upomínka	24
5.1	Obsah výzvy	24
5.2	Smysl výzvy	25
5.3	Doručování výzvy k plnění	26
5.4	Lhůta k plnění na výzvu	29
5.5	Náklady výzvy	29
5.6	Přiznání nákladů i bez výzvy	31
5.7	Zhodnocení smysluplnosti výzvy	32
6	Návrh ve věci samé	34
6.1	Ustálený vzor	35
6.2	Totožnost žalobce, opakovanost podání	38
7	Jiné úkony právní služby	39
8	Návrhy de lege ferenda	41
8.1	Náhradní doručení platebního rozkazu	41
9	Závěr	45

1 Seznam použitých zkratek

AT	Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.
o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
o. z.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Přísudková vyhláška	Vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů řízení v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.
ÚS	Ústavní soud České republiky.
NS	Nejvyšší soud České republiky.
institucionální věřitel	obchodní korporace, která disponuje řádově tisícičkami bagatelních pohledávek, přičemž předmětem podnikání této korporace není správa a vymáhání pohledávek. Typickým příkladem je poskytovatel služeb elektronických komunikací (např. mobilní operátor), pojišťovna, prodejce energií, poskytovatel zdravotních služeb a dopravní podnik.
NŘ	náklady řízení
ČAK	Česká advokátní komora

2 Úvod

Tématem práce náhrada nákladů řízení v bagatelních věcech je aktuální kritický rozbor způsobu, jakým je honorováno právní zastoupení v řízeních o peněžitém nároku nepřevyšujícím jistinou částku ve výši 10.000,- Kč. Cílem práce je touto analýzou dokázat nekonceptnost úpravy a zárodky nespravedlnosti při nahrazování nákladů řízení, na pozadí popřených principů, na kterých by teoreticky měla náhrada nákladů stát. Tento cíl vyvěrá v ústřední hypotézu: aktuální stav náhrady nákladů řízení v bagatelních věcech popírá procesní zásady a přenáší odpovědnost za dluh a náklady jeho vymáhání z dlužníka na věřitele.

K dosažení formální čistoty, úplnosti předmětu této práce, je tento obsahově omezen na občanské soudní řízení sporné, kdy předmětem sporu je peněžní pohledávka (nepřesahující na jistinu částku ve výši 10.000,- Kč) institucionálního věřitele¹ vůči spotřebiteli, vedené na základě návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu podaného v právním zastoupení advokátem, a to formulářovým způsobem. Jde tedy o náklady nalézacího řízení, procesně úspěšného žalobce, a to, co do sekundární (nahrazovací)² povinnosti procesně neúspěšného žalovaného, kde se realizuje zásada odpovědnosti účastníka za výsledek řízení (zásada procesního posuzování úspěchu ve věci).³ Práce sleduje kvantitativně nejčastější formu popsaného řízení, kdy k rozhodnutí dochází bez nařízení jednání, příp. na něm strany nejsou účastny. V práci jsou proto uvažovány pouze náklady takto specifikovaného řízení.

Časově je práce do minulosti omezena legálním ukotvením bagatelního předmětu sporu co do nemožnosti podat odvolání (1.1.2001)⁴ s tím, že těžiště práce se nachází v aktuálním vývoji náhrady nákladů řízení v bagatelních věcech, naposledy významně zasaženým novelou advokátního tarifu, vyhláškou č. 120/2014 Sb., která mění znění vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb. ze dne 4. června 1996, o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb.

¹ Za institucionálního věřitele pro účely této práce budiž považována obchodní korporace, která disponuje řádově tisícovkami bagatelních pohledávek, přičemž předmětem podnikání této korporace není správa a vymáhání pohledávek. Typickým příkladem je poskytovatel služeb elektronických komunikací (např. mobilní operátor), pojišťovna, prodejce energií, poskytovatel zdravotních služeb a dopravní podnik.

Toto vymezení respektuje naléhavost rozdělení věřitelů s ohledem na judikaturu ústavního soudu a veřejnou debatu a současně charakterizuje skupinu věřitelů, jejichž žaloby tvoří co do počtu většinu nápadu na obecné soudy.

² SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 351.

³ Tamtéž.

⁴ Dne 1.1.2001 vstoupil v účinnost zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Mimo jiné byl přidán § 202, odst. 2, bránící možnosti odvolat se proti rozhodnutí o sporu o peněžitou částku nepřevyšující 10.000,- Kč.

Smyslu práce odpovídá snaha opustit výhradně obecně-teoretický rámec, který může ve srovnatelných pracích zabírat značnou část obsahu, a analyzovat přímo konkrétních procesní instituty a jejich praktické dopady.

K analýze předmětu práce bude použita deduktivní metoda, která na pozadí pevné struktury, určené skladbou nákladů řízení v obecné rovině, rozvine procesní aspekty, které se projevují v bagatelních věcech, a to jak s ohledem na zásady, které ovládají náhradu (hrazení) těchto nákladů, tak s ohledem na odbornou i laickou debatu, která o této problematice probíhá. Zejména diskutovanou složkou náhrady nákladů řízení je odměna za zastupování⁵, což je ještě umocněno užitým (výše popsaným) zúžením předmětu zkoumání v této práci.

Klíčovou legislativu k předmětu práce tvoří Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb. ze dne 4. června 1996, o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif; dále jen AT) ve znění pozdějších předpisů.⁶

Dále Zákon č. 99/1963 Sb. ze dne 4. prosince 1963, Občanský soudní řád (dále jen OSŘ) ve znění pozdějších předpisů a Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů.

Vedle legislativních pramenů s adekvátní podporou komentářové literatury bude stěžejním zdrojem publikační činnost zástupců praxe, ať už v odborných či obecných periodících anebo v internetových pramenech. Zejména posledně zmíněné zdroje, jsou s ohledem na aktualitu tématu, nejvalidnější pro hodnocení současné praxe vymáhání bagatelních pohledávek.

Z popsaného vyplývá, že téma považuji za aktuální a často zpracovávané, přesto postrádám ucelenou analýzu dopadů postupného vývoje v oblasti na vymahatelnost pohledávek institucionálních věřitelů.

Pevnou strukturu skladby nákladů řízení obecně vyjadřuje vzorec, definovaný advokátním tarifem v § 6 odst. 1: „Výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal.“

Lapidárně řečeno - sazba dle tarifní hodnoty 'krát' počet úkonů právní služby. § 13 odst. 3 AT přidává tzv. režijní paušál – pevnou náhradu režijních nákladů s uplatněním každého z úkonů právní služby.

Advokát registrovaný jako plátce DPH je povinen odvést daň z výše odměny a režijní náhrady.⁷ Tuto daň proto účtuje navrch.

⁵ SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 348.

⁶ Poslední změnou tohoto předpisu v době vzniku této práce je novela - vyhláška č. 120/2014 sb., kterou byla zejména vložena nová část pátá, která mimo jiné snižuje odměnu za úkon právní služby v případech, na které dopadá předmět této práce na 200,- Kč, což v hraničním případě znamená snížení výše odměny advokáta o 87%.

⁷ § 23a zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Procesně úspěšný žalobce má současně nárok na náhradu za zaplacený soudní poplatek, a to bez ohledu na to, zda byl či nebyl zastoupen advokátem.⁸

S ohledem na výše popsané lze konstruovat vzorec, dle kterého se nahrazují náklady řízení procesně úspěšnému žalobci zastoupenému advokátem takto: „Sazba dle tarifní hodnoty krát počet úkonů právní služby plus režijní paušální náhrada plus náhrada DPH plus zaplacený soudní poplatek.“

Tato obecná struktura (vlevo grafické znázornění) určí konstrukci této práce.

Jednotlivé buňky úkonů právní služby odpovídají kapitolám. Každé kapitole pak metoda deduktivní analýzy vtiskne vnitřní strukturu, kterou tvoří: předmět a úprava, procesní specifika v bagatelních věcech a aktuální debata k těmto specifickým.

Jednotlivé kapitoly vedle svého popisného předmětu, odpovídajícího svému názvu, analyzují také obecnější procesní specifika s tímto předmětem související. K upevnění této metody budiž typické procesní specifikum každé kapitoly (a tím zároveň dílčí hypotéza) ve stručnosti uvedeno následovně:

V kapitole nazvané tarifní hodnota (3), bude stručně uveden legislativní a judikaturní rámec bagatelnímu předmětu sporu, jeho vývoj a procesní konsekvence, tedy co je bagatelní a proč.

Následující kapitola (4) pojedná o prvním úkonu právní služby – převzetí právního zastoupení a přípravě kauzy. V této kapitole je rozebrána účelnost právního zastoupení advokátem v řízeních s bagatelním předmětem. Zda vůbec, a proč, je důvodné, aby byl institucionální věřitel právně zastoupen. Hypotézou je teze, že právní zastoupení je účelné i v bagatelních věcech a soud k němu má, v zásadě, přistupovat formálně.

Kapitola předžalobní upomínka (5) analyzuje účelnost výzvy k plnění před podáním žaloby, smysl upomínání, pevnou vazbu na přiznání náhrady nákladů řízení žalobci a praktické naplňování smyslu tohoto institutu. Hypotézou je teze, že upomínka nemá původně zákonodárcem zamýšlený efekt.

⁸ Jde totiž o náklad řízení dle § 137, odst. 1, který vynakládá žalobce navzdory tomu, zda jej zastupuje advokát či ne.

Kapitola návrh ve věci (6), pracuje s úvahami, zda je sepis, či spíše strojové vyplnění formuláře, úkonem právní služby, anebo čistě administrativním úkonem, za který by měla náležet nanejvýš paušální náhrada. V této kapitole je analyzována výše zmíněná novela advokátního tarifu. Hypotézou této kapitoly je ekonomická neudržitelnost snížení náhrady nákladů řízení a gradující hodnotové zvrácení odpovědnosti za dluh a náklady jeho vymáhání z dlužníka na věřitele.

Kapitola jiné úkony právní služby (7) má za cíl zhodnotit přístup soudů k dalším účtovaným úkonům právní služby a na podkladu toho v kapitole de lege ferenda (8) uzavřít, že je hodnotově logičtější určovat náklady paušálně. Vedle toho práce v této poslední kapitole nabídne stručné návrhy legislativních kroků usnadňující vymáhání bagatelních pohledávek všem zúčastněným.

Výše popsaná struktura a charakter položených výzkumných otázek značí, že smyslem této práce je vytvořit aktuální plastický obraz praktických projevů nahrazování nákladů řízení v bagatelních věcech, a na tento nahlížet prizmatem odvětvových zásad a obecných právních principů v ekonomických a společenských důsledcích. Zdánlivě práce postupuje po teoretickém rámci popisně, díky užité aktuální judikatuře a argumentační těžbě z probíhající diskuze, však, podle mého názoru, nelze takto koncipované práci upřít rozměr praktický a výzkumný.

Závěrem práce ověří validitu určených hypotéz – co nového přináší aktuální právní úprava a soudní praxe účastníkům řízení s bagatelním předmětem, jaké principy úprava akcentuje a jaké potlačuje a je soudní rozhodování v souladu se záměrem zákonodárce? Je současný stav vyvážený a udržitelný? Je vývoj v oblasti předmětu této práce bojem proti byznysu s chudobou? A je stále bagatelní nárok prakticky vymahatelný?

Pracovní hypotézou je přitom konstatování, že vývoj náhrady nákladů řízení v bagatelních věcech dospěl do neudržitelného stádia, kdy je institucionální věřitel vymáháním pohledávek zatížen nespravedlivě vysokou měrou a dlužník je naopak neobhajtelnou měrou osvobozen od nákladů, které jeho zaviněním vznikly.

K dalšímu výzkumu lze doporučit analýzu nákladů exekučního řízení, zejména pak nákladů právního zastoupení oprávněného v exekuci, když tato oblast zaznamenala ve věcech do 50.000,- Kč tarifní hodnoty obdobně neudržitelného vývoje.

3 Tarifní hodnota

Tarifní hodnota označuje legislativní vyjádření částky, jejíž výše následným výpočtem určuje výši odměny advokáta, jako klíčové složky náhrady nákladů řízení. Smyslem stanovení tarifní hodnoty je ocenit advokátem řešenou kauzu.⁹ Pro široký okruh řízení je tarifní hodnota stanovena fikcí a představuje proto svého druhu kritérium, podle kterého se pro účely stanovení náhrady nákladů řízení hodnotí závažnost a právní složitost všech typů určitých řízení, nikoli konkrétního typu ani zcela individuálního případu.

V řízeních jejichž předmět je penězi ocenitelný, mezi kterými jsou dle § 8, odst. 1, AT také spory o zaplacení peněžitých částek, úprava sleduje opačná východiska, když výše tarifní hodnoty v těchto případech odpovídá výši peněžitého plnění nebo ceně věci anebo práva.

V případech sledovaných touto prací tak bude tarifní hodnota odpovídat žalované jistině.

Tarifní hodnota se na základě této definice mění případ od případu v závislosti na různé výši žalobcovy pohledávky a tím se mění také sazba odměny za úkon právní služby, a to navzdory skutečnosti, že složitost a závažnost vedení řízení je v těchto případech prakticky bezvýjimečně stejná ať už půjde o řízení, jehož předmětem bude 350,- Kč nebo řízení s jistinou ve výši 7.500,- Kč. Rozdíl spočívá pouze v optickém společenském významu sporu, kdy vyšší žalovaná částka je zdánlivě uplatněna důvodněji, jelikož se silněji projeví v majetkové sféře institucionálního věřitele a vykonatelná povinnost ji zaplatit se samozřejmě citelněji projeví v majetkové sféře dlužníka.

Přesto praxe ukazuje, že přístup advokáta k hromadně vymáhaným pohledávkám institucionálního věřitele, jím provedené úkony, náročnost, složitost a míra vynaložených finančních a personálních prostředků se u různě vysokých pohledávek takřka neliší. Tato skutečnost je způsobilá de lege ferenda odůvodnit odlišný přístup k výměře nákladů řízení v těchto případech.

3.1 Co je bagatelní?

Pro bagatelní předmět sporu platí, že výše žalované jistiny nepřesáhne 10.000,- Kč. Tento definiční znak sám o sobě nesouvisí s náhradou nákladů řízení, je totiž zákonodárcem stanoven za účelem omezení možnosti odvolání.

Novelou o.s.ř., zákonem č. 30/2000 Sb., byla významným způsobem přehodnocena dosavadní úprava civilního řízení a včleněním § 202 odst. 2 ve znění: „Odvolání není přípustné proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 2 000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží; to neplatí u rozsudku pro uznání a u rozsudku pro zmeškání,“ byla do právního řádu vnesena definice bagatelního sporu. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení uvádí, že jde o

⁹ KRYM, Ladislav in Svejkovský a kol. *Zákon o advokacii: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2012, xvii, s. 538.

tak málo významné věci, v nichž ke správnému a spravedlivému rozhodnutí postačuje řízení v jediném stupni, přičemž přezkoumání takových rozhodnutí odvolacím soudem je jen průtahem v uspokojení oprávněných pohledávek věřitelů.¹⁰

Tato teze přitom opomíjí úvahu o procesní obraně věřitele, kterému soud v uspokojení jeho oprávněných pohledávek nevyhoví anebo nezákonně stanoví k náhradě náklady řízení. Nepřípustnost odvolání proti výroku o předmětu sporu totiž sdílí i další výroky rozhodnutí, včetně výroku o nákladech řízení, což bylo bezpočetněkrát judikováno.¹¹

V hledání souvislosti mezi zásahy obecných soudů proti výši nákladů řízení a nemožnosti odvolání právě v bagatelních věcech lze dospět k vysvětlení, které vysoce pravděpodobně nepůsobí izolovaně, že jde o libovůli rozhodujícího soudce, která je v jiných věcech omezena systémem apelační kontroly.

V důsledku nemožnosti podat odvolání, je přirozenou finální ochranou, před libovůli soudce anebo jiným zásahem do ústavně zaručených práv, ústavní stížnost.

Dnes platná výše hranice pro bagatelní předmět řízení - 10.000,- Kč nahradila dřívější mezní hodnotu 2.000,- Kč účinností novely zákonem č. 7/2009 Sb. Stejně jako předchozí výše, ani tato hodnota není podložena kvalifikovanou úvahou, odůvodněna výpočtem a tím i podmínkami jejího přehodnocení v budoucnosti. Zatímco důvodová zpráva č. 30/2000 Sb. o určení výše mezní hodnoty 2.000,- Kč mlčí zcela, důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb. uvádí: „Částka 2.000,- Kč je v současné době nepřiměřeně nízká s ohledem na zvyšující se životní minimum či reálný průměrný měsíční příjem. V této souvislosti je také nutné vzít v úvahu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, které se vztahuje na přeshraniční případy. Za drobný nárok je považován předmět řízení nepřesahující částku 2.000 EUR.“¹²

Nepřiměřenost částky 2.000,- Kč je dovozována z růstu životního minima či reálného průměrného měsíčního příjmu aniž by byla stanovena konkrétní vazba na tyto volatilní ukazatele. Zcela bez smyslu se pak jeví druhá část odůvodnění, když není zřejmé, jak konkrétně bylo vzato v úvahu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 861/2007 o drobných nárocích, když v dobovém kurzu je mezní výše takového předmětu řízení přibližně 51.940,- Kč¹³.

Hranice 10.000,- Kč je sice opticky snadno uchopitelná, ovšem, jak konstatuje Ústavní soud, je z pohledu vnitřní konzistence právního řádu určená nahodile, když z pohledu trestního práva je rozhodující částkou škody 5 000 Kč a z pohledu reálných příjmů obyvatelstva se částka 10.000,- Kč

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění OSŘ, ze dne 16. 6. 1999

¹¹ za všechny např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2983/2006

¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb., kterým se mění OSŘ ze dne 11. 12. 2008, K bodu 83.

¹³ přepočít v kurzu 25,970 Kč za Euro, dle kurzovního lístku ČNB vyhlášeného pro den 11. 12. 2008.

téměř rovná průměrnému, měsíčně poskytovanému starobnímu důchodu anebo polovině průměrné měsíční čisté mzdy zaměstnance.¹⁴

3.2 Příslušenství

Při stanovení výše tarifní hodnoty se nepřihlíží k příslušenství. V uvažovaných případech jde proto o výši žalované jistiny, byť by úrok z prodlení tuto výši přesahoval. Je možné za jistinu považovat také smluvní pokutu, jelikož ta, dle hmotného práva není příslušenstvím pohledávky.¹⁵

Lze také uvážit, k jaké absurditě můžeme dojít v situaci, kdy dlužník mimosoudně a bez pevného kalendáře splácí věřiteli postupnými úhradami jistinu, což přirozeně kapitalizuje plynoucí úrok z prodlení. Ve chvíli, kdy věřitel přistoupí (hromadně s dalšími stovkami případů) k žalování zbylého nároku činí tarifní hodnota (a tím celkové náklady řízení) méně, než by činila, pokud by žaloval pouze zkapitalizovaný úrok z prodlení. Tato absurdita, vedle dalších, představuje nekoncepčnost stanovování náhrady nákladů řízení výpočtem dle výše tarifní hodnoty.

3.3 Nákladová bagatelní hodnota

A konečně, novelou advokátního tarifu vyhláškou č. 120/2014 Sb. došlo ke konstituci nové bagatelní hranice pro případy sledované touto prací, a to včleněním § 14b AT, který mění sazbu odměny za vyjmenované úkony právní služby, když tarifní hodnota nepřekročí 50.000,- Kč. Tato hranice již spolehlivě pokryje drtivou většinu pohledávek hromadně vymáhaných institucionálními věřiteli, (například) s ohledem na průměrnou mzdu obyvatel však nejde v žádném případě o částku bagatelní.¹⁶ Dle předsedy ČAK stát stanovením této hranice říká, že spory do 50.000,- Kč jsou nepodstatné.¹⁷

Blíže k této klíčové novele AT v kapitole 6.

¹⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11, bod 35.

¹⁵ srov. komentář k §513 o.z. (příslušenství pohledávky) in LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Obecná část, 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014.

¹⁶ SMOLA Erik, *O novele advokátního tarifu* [online], Ústav práva a právní vědy, 1. září 2014 [cit. 1. března 2016].

Dostupné na: <<http://www.ustavprava.cz/blog/2014/09/novele-advokatniho-tarifu>>

¹⁷ VYCHOPĚŇ, Martin in KRAMER, Jaroslav. *Odzvoní byznysu s pohledávkami?* Lidové noviny, 7. července 2014, str.

4 Převzetí a příprava

Tato kapitola, prizmatem prvního úkonu právní služby advokáta vůči institucionálnímu věřiteli, čili žalobci, sleduje účelnost právního zastoupení v bagatelních věcech.

Nákladová judikatura obecných soudů měla (a do jisté míry stále má) tendenci zpochybňovat úlohu advokáta v bagatelních řízeních s odůvodněním, které čerpá z judikátů Ústavního soudu z doby účinnosti přisudkové vyhlášky.

4.1 Cesta od AT, přes jednonásobek jistiny až na nulu

Jde například o rozhodnutí Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3923/2011, I. ÚS 988/2012 a I. ÚS 2358/2012. Odůvodnění těchto rozhodnutí typicky spočívá na úvaze, že formulářová podání v bagatelních věcech jsou jednoduchá, opakující se podání, která je možné provádět hromadně, elektronicky, substanciace je totožná, mění se pouze identifikátory dlužné faktury, částky, označení žalovaného, data splatnosti apod. Tuto činnost přitom může provádět kvalifikovaný personál samotného věřitele a nemusí ji přenášet na advokáta, který danou činnost stejně provede prostřednictvím svého administrativního personálu a právní službu vyvine nanejvýš v prvním typovém případě, kdy vypracuje dále již pevnou šablonu žalobních tvrzení a formátu v jakém je podání učiněno.¹⁸

Ústavní soud k věci výslovně uvádí, že sepsání tzv. formulářové žaloby představuje spíše administrativní úkon než provedení úkonu právní služby.¹⁹

Ústavní soud současně uvádí, že obecné soudy mají zvážit, že úspěšnému žalobci zastoupenému advokátem, jenž podal návrh, vznikají náklady vždy, a to i přesto, že by podané návrhy bylo možné kvalifikovat jen jako administrativní úkony, a nikoli úkony právní služby.²⁰

Jde tedy o nalezení „správné“, čili přiměřené výše nákladů řízení tam, kde selhávají principy, na kterých stála přisudková vyhláška, protože ji nelze, bez dalšího, použít.

Tato konstrukce byla dále zpochybněna v masivní judikatuře Ústavního soudu k nákladovým výrokům obecných soudů, kdy Ústavní soud uzavřel, že je vždy nutné posuzovat účelnost právního zastoupení (jako celku) v souzené věci prvně, a až poté, co obecný soud uzná, že zastoupení je účelné, určit spravedlivě vyšší odměny advokáta, zpravidla jako ekvivalent jednonásobku žalované jistiny.

¹⁸ HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 379 (§ 137 o. s. ř.).

¹⁹ nález Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011, bod 28.

²⁰ Tamtéž, bod 31.

V případě, že obecný soud uzavře, že právní zastoupení v konkrétní věci účelné není, přizná pouze náhradu za zaplacený soudní poplatek.²¹ Zachová se tak proto, že neúčelné právní zastoupení nezasluhuje nahradit náklady, a bude tak přiznáno stejně jako nezastoupenému žalobci.

Dobová judikatura ÚS uznává jako ústavně konformní postup obecných soudů opírající se jak o § 151 odst. 2 o. s. ř. (stanovení odměny za zastupování podle advokátního tarifu namísto aplikace přisudkové vyhlášky), tak podle § 150 o. s. ř. (moderace výše odměny za zastupování s ohledem na proporcionalitu mezi výší vymáhané částky a výší odměny a dalších relevantních faktorů).²²

4.2 Moderace výše nákladů dle § 150 o. s. ř.

Moderovat výši odměny za zastupování s ohledem na proporcionalitu s výší vymáhané jistiny prostřednictvím § 150 o. s. ř. je podle mého názoru přísně proti smyslu tohoto ustanovení, které svou dikcí „důvody hodné zvláštního zřetele“ ve spojení s „nemusí soud výjimečně náhradu zcela nebo zčásti přiznat“ cílí na individuální a zcela konkrétní vlastnost jediného výjimečného řízení, nikoli na hromadnou aplikaci ve všech případech, kdy jistina výší nedosahuje požadovaným nákladům řízení.

Užití § 150 o. s. ř. je individuální v každém posuzovaném případě. Legislativně neexistují limity pro úvahu soudu nad tím, co jsou důvody zvláštního zřetele hodné a zda pro ně soud má výjimečně náhradu nákladů nepřiznat, a zda jen zčásti či zcela. Limitou přirozenou je nepřípustnost libovůle, kterou lze vyloučit pouze při aplikaci úvah soudu na konkrétní projevy individuálního případu. Ustanovení tedy nemůže zakládat zcela volnou diskreci soudu.²³

Tato moderace je institutem představujícím extrémní vybočení ze stěžejního principu ovládajícího nákladové rozhodování ve sporném řízení.²⁴

Důvody mohou spočívat v osobě účastníka řízení (a to zejména v jeho majetkové a sociální situaci), v povaze sporu, ale i v jiných okolnostech, které soud, dbající vlastní představy spravedlnosti, uzná jako důvody hodné zvláštního zřetele.

V bagatelních věcech lze nejnáze nalézt důvody spočívající v majetkové a sociální situaci dlužníka. Ačkoliv kostra samotného ustanovení § 150 o.s.ř. svědčí o vysoké mimořádnosti užití tohoto prostředku, vznikla judikatura vyšších soudů, která neexistující limity pomáhá nastavit.

²¹ Jako to udělal v případě rozsudku ze dne 12. ledna 2012, č. j. 134 EC 641/2010-36 Okresní soud v Ostravě, což za ústavně konformní uznal Ústavní soud náleznem ze dne 25. července 2012, sp. zn. I.ÚS 988/12.

²² Shrnuto tamtéž, bod 19.

²³ usnesení Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2015, sp. zn. II. ÚS 2156/14.

²⁴ JIRSA, Jaromír. *Komentář ke Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2014, sp. zn. 93 Co 324/2014* [online]. právníprostor.cz, 15. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/judikatura/procesni-pravo/k-moderaci-nakladu-rizeni-podle-150-osr>>

Odhlédnuto od dříve překonané judikatury, Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. 22 Cdo 3542/2013 uvedl, že důvody zvláštního zřetele hodné musí být dány na straně žalobce i žalovaného. Úvahu nad aplikací § 150 o.s.ř. NS připouští při současném splnění těchto podmínek:

1. náhrada nákladů řízení by zasáhla majetkovou sféru povinného do existenční míry a do sféry oprávněného mizivě,
2. chování účastníků musí zakládat specifické okolnosti,
3. s přihlédnutím k výši celkových účelně vynaložených nákladů úspěšného účastníka ve vztahu k předmětu řízení.

První podmínka bude ve vztahu bagatelního dlužníka a institucionálního věřitele splněna častokrát, z citovaného však vyplývá, že soud nemůže přistoupit k aplikaci § 150 o.s.ř. v situaci kdy žalovaný na soudní obsílku žalobou nereaguje, jelikož nemá v řízení prostor pro zjištění jeho majetkové a sociální situace.

Specifickými okolnostmi v chování účastníků lze rozumět jakoukoliv okolnost, která svědčí o snaze dlužníka se řízení (a tím vynakládání nákladů řízení) vyhnout například snahou před podáním žaloby vyjednat splátkový kalendář ve spojení s uznáním dluhu. Může jít o okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postojе účastníků v průběhu řízení apod. Výsledky těchto úvah pak je třeba vtělit do odůvodnění nákladového výroku.²⁵

Třetí podmínka je dalším výrazem požadavku na přiměřenost náhrady nákladů řízení ve vztahu k výši dluhu.

Jelikož mohou úvahy soudu směřovat po nejrůznějších liniích případu, může být aplikace § 150 o. s. ř. pro účastníky překvapivá. Konstrukce o. s. ř. nebrání situaci, ve které se úspěšná strana sporu o úvahách soudu ve vztahu k mimořádné moderaci nákladů řízení dozví teprve z odůvodnění k nákladovému výroku rozhodnutí. Tato skutečnost byla motivem stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva, Čepěk proti České republice, stížnost č. 9815/10, na základě které byl vydán Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP) ze dne 5. září 2013, který pro nové řízení před ÚS nastavil závazný právní názor spočívající v deklaraci povinnosti vyzvat účastníky k vyjádření k možnosti užití moderačního práva soudu, a to s odkazem na zásadu kontradiktornosti řízení. Účastník má právo být explicitně vyzván, aby včas vyjádřil své stanovisko k případné aplikaci § 150 o. s. ř.²⁶

Ústavní soud přitom v navažujícím řízení závěry rozsudku ESLP mírní, když nakonec judikuje, že právo vyjádřit se k aplikaci § 150 o. s. ř. sice je základním atributem práva a spravedlivý

²⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2014, sp. zn. 22 Cdo 3542/2013

²⁶ rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. září 2013, ve věci: ČEPEK proti ČESKÉ REPUBLICĚ, stížnost č. 9815/10, odst. 57, dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160275>

proces²⁷, ale, s ohledem na zásadu procesní ekonomie, jej nelze vnímat extenzivně a požadovat, aby obecný soud vždy, když aplikaci tohoto ustanovení zvažuje, zvláště poučil a vyzval účastníky k vyjádření.²⁸

Z výše sebraného vyplývá, že uvažovat o § 150 o. s. ř. jako o plošném prostředku k moderaci nákladů v každé kauze, ve které náklady opticky výrazně převyšují jistinu, dále již nelze, bez splnění výše popsaných podmínek bude takové rozhodnutí projevem libovůle.

4.3 Stejné argumenty, jiné výsledky

Ústavní soud v analyzovaných rozhodnutích balancuje na tenkém ledě, když v čase nejprve konstatuje, že náklady žalobci vznikají vždy¹¹, a tak má být přisouzeno prizmatem proporcionality nikoli podle přísudkové vyhlášky, ale podle AT²⁹, anebo například ekvivalentem jednonásobku jistiny, později uzavírá, že je ústavně konformní přiznat pouze zaplacený soudní poplatek³⁰, jsou-li náklady vynaložené neúčelně, a soud tak ani nemá příležitost zabývat se jejich výší. Argumenty pro aplikaci AT namísto přísudkové vyhlášky a argumenty pro snížení nákladů řízení na jednonásobek jistiny jsou v podstatě totožné s argumenty pro konstatování plné bezúčelnosti právního zastoupení.

Rozdíl v argumentaci lze v náznacích vyzorovat s přihlédnutím k podnikatelskému zaměření žalobce, „hromadnosti“ zastoupení v činnostech triviálních (rutinních), jakož i odborné, rovněž „advokátní“, způsobilosti samotného zastoupeného.³¹

Jinými slovy v posuzování účelnosti právního zastoupení jako celku má obecný soud vycházet z toho, zda je samotný zastoupený, klient, podnikatelem založeným na vymáhání bagatelních pohledávek, zda v jeho statutárním orgánu není také advokát a zda zastoupenému neposkytuje advokát své právní služby hromadně ve stovkách totožných případů.

Rozhodnutí obecných soudů byla odůvodněna tím, že s ohledem na sériovost a jednoduchost případů není nutné zastoupení advokátem a náklady právního zastoupení proto nejsou účelné.³²

Takový přístup je naprosto nelogický, snadno napadnutelný obcházením sledovaných charakteristik a zejména, vychází z všeobecného dojmu, kterým působí „zlí“ hromadní vymahatelé

²⁷ nález Ústavního soudu ze dne 11. března 2014, sp. zn. Pl.ÚS 46/13, bod 27

²⁸ Tamtéž, bod 30

²⁹ nález Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11

³⁰ nález Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12

³¹ usnesení Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. III. ÚS 3303/11

³² HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 379 (§ 137 o. s. ř.)

dluhů, nikoli z právní podstaty jejich činnosti. Tato argumentace usvědčuje Ústavní soud z poplatnosti zdánlivé společenské poptávce.

Současně se touto prací sledovaný institucionální věřitel zpravidla vyhne podezření ze zneužití právního zastoupení, jelikož jeho předmětem činnosti není vymáhání pohledávek a odborný personál udržuje v odbornosti toliko k předmětu vlastního podnikání (pojišťovnictví, telekomunikace, zdravotní péče, marketing, doprava a další).

Užívaný argument personální přiměřenosti institucionálního věřitele k vymáhání vlastních pohledávek tedy neplatí a použije se pouze tehdy, spočívá-li (převážný) předmět podnikání žalobce ve skupování a vymáhání pohledávek. Slovy Ústavního soudu řečeno - u podnikatelů, kteří se specializují na hromadné vymáhání pohledávek, je právní zastoupení účelné pouze tehdy, pokud nejde o další typové řízení, které je hromadně totožné.³³

Tento závěr vede k jednoduché úvaze – institucionální věřitel, který disponuje pohledávkou, smí k obraně svého práva najmout advokáta, který se vymáháním pohledávek zabývá a vedle exekučního titulu vůči své pohledávce získá i titul k vymožení náhrady nákladů řízení, které prokazatelně vynaložil. Pokud by tento věřitel stejnou pohledávku prodal specializované společnosti, získal by peníze (resp. alespoň jejich část) ihned, avšak tato společnost by již nemohla ve stejném řízení stejných účastníků o stejné právní složitosti a společenském významu získat k náhradě náklady řízení, které vznikly ve stejné výši, a to jen proto, že její advokát je, prizmatem popsaného závěru ÚS zbytečný, resp. právní zastoupení neúčelné.

Stejně situace (po všech relevantních stránkách) vedou k naprosto rozdílným výsledkům, což je, s přihlédnutím ke zcela legálním možnostem obchodování s pohledávkami³⁴, absurdní.

4.4 Zrušení přísudkové vyhlášky

Silná ústavněprávní odezva na společenskou poptávku dosáhla vrcholu derogačním nálezem Pl. ÚS 25/12 ze dne 17. 4. 2013 rušícím přísudkovou vyhlášku. Ústavní soud hodnotil společenské dopady vysoké nepřiměřenosti přísudků s vymáhanými jistinami a ztotožnil se s úvahou stěžovatelů, že jsou drobné pohledávky svévolně generovány (?!), nejrozumnějším způsobem děleny, rozprodávány po částech za účelem multiplikace zisku z přísudků apod., aniž by o těchto úvahách polemizoval, jakkoliv vyčíslil jejich podíl na celku nebo konkretizoval jejich projevy. Disentující soudce Vladimír Kůrka spojuje negativní společenské dopady jen s mimořádně úzkým segmentem

³³ náleze Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12

³⁴ Pohledávka je (movitá) věc v právním smyslu, kterou je možné prodat. Samotné postoupení pohledávky upravuje § 1879 a násl. o. z. Myslí při tom i na postoupení souboru pohledávek (§ 1887 o. z.).

právních služeb, z čehož prizmatem samotného odůvodnění nálezu usvědčuje celý ÚS.³⁵ Nelze proto dovodit potřebu zrušit právě přísudkovou vyhlášku, nadto zrušit ji zcela.

Podle mého názoru je veřejná moc nadána mimořádnými kompetencemi v oblasti regulace nejružnější hospodářské činnosti v závislosti na jejích společenských dopadech. Je účelné, pro společnost efektivní a zejména systémové, přijmout regulaci (například) prostřednictvím vyššího zdanění (jako tomu je u tabákového průmyslu, petrochemie, hazardu a alkoholu, což jsou, na rozdíl od právních služeb, typická odvětví se silnými negativními sociálními dopady). Ponechme stranou jak konkrétně systém nastavit, jde však vždy o hledání systémového řešení proti neobhajitelně vysokým ziskům z činnosti výrazně poškozující společnost a nikdy nejde o plošný zásah do celého hospodářství, zde reprezentovaného celou stavovskou skupinou, jež se na tomto okrajovém, výrazně ziskovém (a tím výrazně zatěžujícím) fenoménu v drtivé většině svých členů nijak nepodílí.

ÚS uzavřel, že přísudková vyhláška je v rozporu se zásadou zákazu sankce bez zákona. Náklady řízení přitom *de iure* nejsou sankcí.³⁶

To, že náklady řízení nejsou sankcí samy o sobě, ještě nevylučuje společenskou potřebu skutečně sankcionovat protiprávní jednání, byť ve smluvních vztazích. Tato potřeba, podle mého, vyplývá z hrozby morálního hazardu spočívajícího ve vstupu do právního vztahu a priori s úmyslem nedostát povinnosti z něj vyplývajících.³⁷ Potřeba po soukromoprávní sankci zde má být realizována buďto systémem smluvních pokut (což je problematické s ohledem na ochranu spotřebitele, o tom blíže v následující podkapitole) anebo například systémem tzv. *punitive damages*, jak je navrhuje ve svém článku (pro stručnost odkazem): „Zásadní problém českého práva – právo straní bezpráví,“ Martin Bílý.³⁸

Konečně je třeba vnímat, že juristická vyprázdňenost argumentace užitá v derogačním judikátu usvědčuje za problematickou právě výši paušálního přísudku (jde o sociální dopady), nikoli paušálnost náhrady jako takové. Ta skýtá výhody, mezi které patří jednoduchost výpočtu, rovné náklady v totožných případech, bez významného ohledu na výši uplatněné jistiny, právní i podnikatelskou předvídatelnost a další.

Výše paušálního přísudku jistě nereflektovala skutečné náklady hromadného vymáhání bagatelních pohledávek, tato skutečnost je však sotva důvodem pro zrušení celé vyhlášky Ústavním soudem. Dobově bylo jako důsledek derogačního judikátu předpokládáno snížení paušálních

³⁵ Odlišné stanovisko soudce Vladimíra Kůrky k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, bod 4

³⁶ Tamtéž, bod 8.

³⁷ Odhlédnuto od trestněprávní roviny popsaného jednání, kterou nejlépe vystihuje skutková podstata podvodu a následujících speciálních skutkových podstat, § 209 a násl., zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ BÍLÝ, Martin. *Zásadní problém českého práva – právo straní bezpráví* [online]. Jiné právo, 22. září 2010 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/09/martin-bily-zasadni-problem-ceskeho.html>>

náhrad, nikoli jejich zánik. Měla vzniknout bezprostřední nová úprava paušálních náhrad (např. obdobné schéma, nižší paušál pro hromadné vymáhání) jak ji předpokládá bod 119, poslední věta derogačního judikátu.³⁹ Nebo například stanovisko sekce pro advokátní tarif ČAK.⁴⁰

V tomto světle se judikát jeví jako aktivistický, a to zejména tím, že vlastní moderací nahrazuje vůli zákonodárné moci a vstupuje na půdu typicky politických, nikoli ústavních (ústavou garantovaných) otázek.

4.5 Hospodářské souvislosti

Stojí-li úvahy Ústavního soudu na hodnocení společenských dopadů hospodářské praxe (ono pověstné ožebračování)⁴¹ musí i tato práce k dosažení objektivizace vymáhání bagatelních pohledávek částečně opustit čistě juristickou argumentaci a vyjádřit hospodářské konsekvence nákladového rozhodování na institucionálního věřitele.

V modelu sledovaném touto prací jde o přímo zastoupeného institucionálního věřitele, jehož podnikatelskou činností není vymáhání pohledávek, a který se nechává právně zastoupit advokátem - profesionálem, který na vymáhání pohledávek staví svou stavovskou příslušnost. Takový model představuje hospodářský fenomén, na kterém stojí tržní prostředí napříč všemi odvětvími - outsourcing. Jde o svěřeni úseku činnosti, který souvisí s hlavní podnikatelskou činností jen okrajově, profesionálovi, který ji má za hlavní podnikatelskou činnost a to s cílem soustředit se na hlavní činnost, snížit náklady a zvýšit svou konkurenceschopnost.⁴²

Z pohledu hospodářské praxe nestojí otázka po nákladech řízení tak, zda je či není účelné právní zastoupení advokátem, ale stojí tak, zda je či není vhodné, aby byly bagatelní pohledávky vymáhány, a pokud ano, zda tím vznikající náklady má platit ten, kdo je zavinil (dlužník), a pokud ano, kdo jej k tomu donutí, když nezaplatil ani původní dluh. A pokud má o nákladech řízení rozhodnout soud, tak tyto přizná jedině účastníkovi zastoupenému advokátem.⁴³

Je tedy zcela zřejmé, že jsou to právě advokáti, kteří se díky (do určité doby) nezpochybňovanému nároku na přiznání nákladů řízení včetně odměny za právní zastoupení mohou na tuto činnost specializovat a jako svou hlavní činnost ji rozvíjet efektivněji (databázově, elektronicky) a rychleji, s robustnějším know-how a kvalifikovanějším personálem, než jak by toho byl schopen sám zastoupený. A je proto nesmyslné v jednotlivém řízení zkoumat kolik advokátní

³⁹ věta: „Za adekvátní řešení je třeba považovat novou právní úpravu, nahrazující dosavadní přísudkovou vyhlášku.“

⁴⁰ věta: „To pochopitelně do doby případného vydání nové paušální vyhlášky.“ dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11296>

⁴¹ nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, bod 96

⁴² ŽÁK, Michal. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde 2002. Heslo Outsourcing, str. 554

⁴³ Odhlédnuto od teoreticky možného přiznání skutečně vynaložených nákladů nezastoupenému věřiteli a situacím de lege ferenda.

práce advokát vynaložil, když ji vynakládá systematicky celou komplexní činností, pro kterou mu zákonodárce vytvořil legislativní prostor, která je na trhu poptávaná, a za kterou je stavovsky zodpovědný.

Samozřejmě se nabízí argument, zda odměna advokáta v případech, kdy advokát žádnou práci nevykonal, naplňuje svůj smysl a původní funkci. Zde je namístě připomenout, že náklady hromadného vymáhání pohledávek vznikají bez ohledu na to, zda bude pohledávka věřitele s přisouzenými náklady řízení (vč. odměny advokáta) vymožena. Odměna advokáta tak slouží jako svého druhu režijní náhrada, jelikož se z ní uspokojují provozní náklady vzniklé v případech, které z nejrůznějších důvodů (zpravidla nemajetnosti dlužníka), nelze vymoci.

Na první pohled se tak jeví, že dlužník, který plnou náhradu nákladů zaplatí, se nedůvodně podílí na zaplacení soudcích poplatků, výloh režie vymáhání a dalších skutečných nákladů řízení proti ostatním dlužníkům, jejichž dluh nebylo možné vymoci.⁴⁴ Pokud by takto správa pohledávek nefungovala, podíleli by se na těchto nákladech všichni klienti institucionálního věřitele. Vynaložené náklady by představovaly čistou ztrátu, kterou by klient kompenzoval zdražením svých produktů. Namísto okruhu dlužníků, za které skutečně tyto nadbytečné prostředky věřitel vynakládal, by se na jejich úhradě podíleli všichni klienti věřitele.

Samozřejmě je možné namítat, že jde o riziko podnikání a institucionální věřitel má být zajištěn hmotněprávními instituty, jakými je typicky smluvní pokuta. Tato úvaha však neodpovídá principům nahrazování nákladů řízení, zejména zásadě úspěchu ve věci, když obecně platí, že procesně úspěšný žalobce má být kompenzován, dokonce saturován, sekundární povinností neúspěšného žalovaného nahradit mu náklady řízení.⁴⁵

A konečně tuto námitku nelze přijmout prakticky, jelikož Ústavní soud překvapivým nálezem vymáhání smluvních pokut znemožnil přinejmenším pro většinu (prací sledovaných) pohledávek splatných před jeho vynesáním.

Ke stručnému vysvětlení uvádím, že Ústavní soud v nálezu ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, v bodě 33 vyjádřil, „že v rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na níž spotřebitel připojuje svůj podpis)“. S odůvodněním, že všeobecné obchodní podmínky mají obsahovat zejména ujednání technického a vysvětlujícího charakteru a nemají sloužit k tomu, aby do nich byla zařazena nepřehledná, složitá a malým písmem psaná (tj. pro spotřebitele nevýhodná) ustanovení, u nichž se předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou.

⁴⁴ PETROV, Jan. *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít* [online]. Jiné právo, 3. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>>

⁴⁵ § 142, odst. 1, o.s.ř.

Práci sledovaný model přitom počítá se žalovaným jako spotřebitelem při sjednání smlouvy s budoucím institucionálním věřitelem. Ujednání o smluvní pokutě zpravidla je součástí všeobecných obchodních podmínek na základě formulářové podstaty smlouvy, ve které přirozeně není prostor pro obdobná ujednání, nejde tedy o předpoklad, že ujednání pozornosti spotřebitele uniknou. Přesto je tento nálezn obecnými soudy respektovaný a smluvní pokuty, které nejsou ujednány v samotném textu smlouvy, jsou zamítány i bez námitky žalovaného. Jejich potenciální sankční efekt je tedy v mnoha případech sledovaných touto prací nulový.

4.6 Náklady nezastoupeného věřitele

S ohledem na výše popsaný konflikt mezi smyslem odměny advokáta a výší reálných nákladů vymáhání, odborná veřejnost vnímá významnou příležitost v legislativním ukotvení náhrady nákladů řízení právně nezastoupenému věřiteli.⁴⁶ Věřitel by vymáhal své pohledávky sám. Institucionální věřitelé by vyčlenili prostředky na kvalifikovaný personál, specializovaný software, který je nutné v procesu přizpůsobovat individuálnějšími požadavkům vymáhání typových pohledávek, souvisejícímu účetnictví a jejich náklady by byly přiměřeně kompenzovány soudem uloženým nárokem na jejich náhradu. Ostatně i Ústavní soud uvádí, že bagatelní pohledávky z předmětu vlastního podnikání a spory z nich tvoří běžnou agendu věřitele, k jejímuž obstarávání a vyřizování se může dostatečně materiálně a personálně vybavit.⁴⁷

Za uvažovaného stavu by institucionální věřitelé ztratili klíčovou výhodu outsourcovat vymáhací činnost na subjekt, který pracuje efektivněji, levněji a s širokým know-how, jelikož se v různých zakázkách s různými klienty vypracuje k většímu objemu poskytovaných služeb a k obecným závěrům zefektivňujícím jeho činnost.

Jeden věřitel popsané efektivity vymáhání sám nedosáhne. Nadto je nutné uvážit výši nahrazovaných nákladů. Ústavní soud nabízí paušálně stanovenou poměrnou výši (kupř. 10 %) vymáhané jistiny.⁴⁸

4.7 Skutečná výše nákladů vymáhání

Pokud by vymožená náhrada nákladů vždy v určité paušální výši celkově převyšovala reálně vynaložené náklady, mohl by věřitel vymáhací činnost prodejem pohledávek outsourcovat na inkasní agentury, pro které by tento rozdíl a zisk z nominálního rozdílu hodnoty a ceny pohledávek představoval obchodní zisk.

⁴⁶ PETROV, Jan. *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít* [online]. Jiné právo, 3. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>>

⁴⁷ nálezn Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11, odst. 35

⁴⁸ Tamtéž.

Tento postup je problematický s ohledem na společenský obraz věřitele a jeho podnikání, byť obchodně jistě výhodný, když má věřitel peníze z velké míry ihned zpět v podnikání a nemusí k vymáhání žít ne tak efektivní personál.

Pokud by naopak vymožená náhrada nákladů nedosahovala výše reálně vynaložených nákladů, inkasní agentury by tuto službu nenabízely. Vše závisí na vymahatelnosti pohledávek toho kterého věřitele, čili na skladbě jeho klientů ve vazbě na jejich solventnost.

Lze přisvědčit názoru, že věřitelé zpravidla unesou určitou ztrátu z vymáhání, zabrání-li vymáháním jako takovým tomu, že se jejich klienti, dlužníci, budou vyhýbat placení jejich služeb.⁴⁹

K úvaze nad reálnou výší vynaložených nákladů započítávajících soudní poplatky, administrativní personál, náklady na vedení účetnictví, správu prostor je třeba uvážit náklady na nákup a vývoj specializovaného softwaru a datového analytika, který jeho fungování konkretizuje a zprostředkovává práci s databází spravovaných pohledávek a další aspekty podnikání.

Dále je třeba zohlednit skutečně dosažitelnou vymahatelnost pohledávek. Novela advokátního tarifu omezuje výši celkově přiznaných nákladů řízení natolik, že počítá pouze s minimální mírou zisku za předpokladu, že se podaří vymoci všechny pohledávky včetně nákladů řízení, zatímco reálná úspěšnost vymáhání ve fázi exekuce osciluje dle průzkumu exekutorské komory okolo 20%.⁵⁰ Předexekuční vymáhání je úspěšné v nejrůznější míře, v závislosti na solventnosti okruhu klientů konkrétního věřitele a stáří pohledávky, zdaleka však nedosahuje takového podílu na celkové úspěšnosti, jako úspěšnost exekučního vymáhání, což je přirozeným východiskem rozdílu mezi dobrovolnou úhradou před exekucí a nedobrovolnou v jejím průběhu. Celkovou průměrnou úspěšnost vymáhání u sledovaných institucionálních věřitelů odhaduji na 25-30%, byť z výše popsaných důvodů velmi kolísá.

Pokud zákonodárce odmítne přenést dopady této okolnosti na solventní dlužníky zvýšením přiznaných nákladů, měl by přinejmenším snížit ekonomickou, příp. časovou náročnost vymáhání například snížením soudního poplatku při návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu,⁵¹ posílením soudní soustavy, stanovením možnosti náhradního doručení (fikcí) i u platebního rozkazu (k tomu blíže v podkapitole 8.1) a dalšími legislativními kroky.

⁴⁹ PETROV, Jan. *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít* [online]. Jiné právo, 3. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>>, bod 4 c.

⁵⁰ HOVORKA, Jiří. *Úspěšnost exekucí výrazně klesá, věřitelé dostanou pětinu* [online]. Aktuálně.cz, 28. dubna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://zpravy.aktualne.cz/finance/uspesnost-exekuci-vyrazne-klesa-veritele-dostanou-petinu/r~9ab41ec4ecbe11e494a20025900fea04/>>

⁵¹ PETROV, Jan. *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít* [online]. Jiné právo, 3. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>>

4.8 Zastoupení advokátem

Z právního hlediska je vymáhání pohledávek stále právní službou, jde o uplatnění pohledávky u soudu. Přes všechny námitky administrativní povahy podání a námitky kvalifikovaného administrativního personálu samotného věřitele, je výsostným právem věřitele nechat se právně zastoupit.⁵² V touto práci sledovaných případech nepůjde o zneužití právního zastoupení také proto, že institucionálnímu věřiteli nejde primárně o vyšší náklady řízení. Institucionální věřitel zpravidla sleduje svůj mediální obraz, snaží se najít efektivní a levnou cestu vymožení dluhu, avšak přesto motivovat klienty k řádnému placení jeho služeb, vždy však jedná se snahou neodrazovat budoucí klienty svou agresivní vymáhací politikou.

Námitky vůči administrativní, nikoli právní podstatě vymáhání bagatelních pohledávek nejsou vnitřně logické, když ad absurdum lze uvažovat administrativní sílu, která dokáže za advokáta činit jeho jménem a z jeho datové schránky velmi individualizovaná a odborně i argumentačně bezvadná podání v procesní reakci na výzvu soudu, případně obranu protistrany. Přesto v takovém případě soud v úvaze nad účelností prvního zastoupení, prizmatem popsané judikatury konstatuje, že nejde o případ s hromadně totožným průběhem, že advokát byl nucen vyvinout zcela konkrétní, po právní stránce odborné podání, a proto mu odměna náleží. Z důvodu této skutečné disproporce a neexistence rozpoznatelné hranice mezi právní službou a administrativou je nutné k právnímu zastoupení stále přistupovat formálně.

A konečně, zkoumání zda konkrétně advokát, a v jaké kvalitě, právní služby poskytoval je lhostejné, když advokát je zodpovědný za svůj administrativní personál a celý komplex činností, které s okruhem jeho agendy souvisejí.

S tím souvisí další z argumentů ve prospěch právního zastoupení advokátem při vymáhání bagatelních věcí, a sice že advokát je, na rozdíl od věřitele, svázán pravidly profesní etiky a je vůči nim kárně odpovědný.⁵³ Tato pravidla chrání dlužníka před nemorálními a krajně neetickými postupy při vymáhání pohledávek, kterých se mohou dopouštět jak věřitelé nedbající své pověsti, tak inkasní agentury.

⁵² náleží Ústavního soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. I. ÚS 3819/13

⁵³ např. § 32, odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii ve spojení s Etickým kodexem ČAK

5 Předžalobní upomínka

Výzva k úhradě dluhu před podáním žaloby je přirozeným výsledkem snahy o mimosoudní vymožení pohledávky. Výhodou je zejména ušetřený soudní poplatek a nízké dosavadní náklady řízení.

Předžalobní upomínka je dobrovolným jednostranným úkonem věřitele vůči dlužníkovi a jako u o obecné korespondence není ani zde stanoven pevný obsahový rámec, forma doručování a podoba upomínky.

Včleněním § 142a o. s. ř. novelou č. 396/2012 Sb. ze dne 19. 9. 2012 došlo k vytvoření procesního institutu předžalobní výzvy k plnění, jako nutného předpokladu k přiznání náhrady nákladů řízení žalobci-věřiteli ve sporech o splnění povinnosti, čímž měl zákonodárce v úmyslu motivovat věřitele, aby své pohledávky vymáhali mimosoudně a uchránit tak dlužníky před vysokými náklady řízení za situace, kdy se dlužník o pohledávce věřitele dozvídá až soudní obsílkou, tedy v okamžiku doručení žaloby.

Doslova popsané ustanovení v odst. 1 uvádí: „Žalobce, který měl úspěch v řízení o splnění povinnosti, má právo na náhradu nákladů řízení proti žalovanému, jen jestliže žalovanému ve lhůtě nejméně 7 dnů před podáním návrhu na zahájení řízení zaslal na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu výzvu k plnění.“

Druhý odstavce pak umožňuje za zvláštního zřetele hodných okolností přiznat náhradu nákladů řízení i bez zaslání výzvy.

5.1 Obsah výzvy

Ačkoliv není obsah výzvy výslovně upraven, je jednak zřejmý z účelu výzvy a jednak vyložený následnou judikaturou.

Za nutné náležitosti je třeba považovat označení věřitele, vymezení předmětné pohledávky (označení dlužných faktur a jejich splatnosti), důvodů jejího vzniku (např. č. smlouvy a datum jejího uzavření, přiblížení obsahu závazku dlužníka ze smlouvy) a vyčíslení její výše.⁵⁴

Soudní praxí dovozenou podstatnou náležitostí, která podle mého názoru skutečně odráží smysl výzvy, je podpis odpovědné osoby na straně věřitele (příp. advokáta) a zejména upozornění na hrozící soudní vymáhání žádaného plnění, nebude-li dluh ve lhůtě uhrazen.⁵⁵

Na tomto názoru přitom zprvu nepanovala mezi odbornou veřejností shoda, a to s odůvodněním, že výzva má upozornit na existenci dluhu a připomenout věřitelovu vůli ji

⁵⁴ TICHÝ, Jan. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, *Právní rozhledy*, 8/2014, s. 283

⁵⁵ usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. února 2014, sp. zn. 1Co 524/2013

vymáhat. Podle tohoto pohledu lze okolnost zvýšení celkového dluhu o náklady řízení považovat za notorietu.⁵⁶

Domnívám se, že smyslem institucionalizace předžalobní výzvy byla právě snaha upozorňovat méně znalé dlužníky na tuto notorietu, která je pro velkou část z nich následně velmi překvapivá.⁵⁷

Advokátní praxe namítala, že spočívá-li mezi upozorněním na existenci dluhu a výslovným vyjádřením odhodlání vymáhat dluh soudní cestou nějaký rozdíl, jde vždy o rozdíl v intenzitě samotného vyzvání k úhradě, což může být problematické i s ohledem na kárnou praxi ČAK.⁵⁸ Podle této praxe například nemůže advokát nikdy postupovat tak, aby u adresáta vyvolal subjektivní pocit vydírání.⁵⁹

Přes tyto výhrady je dnes respektovanou náležitostí upomínky před podáním žaloby také výslovné sdělení, že po uplynutí lhůty k plnění věřitel přistoupí k podání žaloby (resp. k soudnímu vymáhání).

Závěru o nutnosti této náležitosti svědčí i argument, že většina dlužníků již byla před podáním žaloby upozorněna na existenci dluhu opakovaně a různými způsoby, což ve sledovaných případech institucionálních věřitelů platí dvojnásob. V případě pojistného vztahu, telekomunikačních služeb, bankovních služeb, služeb odběru energie apod. dlužník obdrží nejprve fakturu, po splatnosti zpravidla e-mailové upozornění a/nebo krátkou textovou zprávu s výzvou k úhradě a později výpověď smlouvy s ohledem na neplacení s vyčíslením dlužné částky a upozorněním, že je v prodlení. Nemá-li předžalobní upomínka tyto výzvy pouze dublovat, je zřejmé, že má mít charakter poslední výzvy před podáním žaloby s adekvátním upozorněním na tuto skutečnost.

5.2 Smysl výzvy

Jelikož se důvodová zpráva k novele včleněnému institutu vůbec nevěnuje, je třeba při hledání jeho smyslu nahlédnout do samotného procesu přijímání této novely. Její iniciátor, tehdejší ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil na schůzi Poslanecké sněmovny PČR, konané dne 7. června 2012 (bod číslo 10) řekl: „... (předžalobní výzva k plnění) je institut, který dává věřiteli povinnost ještě předtím, než se obrátí na soud vůči neplatícímu dlužníkovi, jej ještě jednou vyzvat před podáním samotné žaloby a dát mu tak poslední šanci, aby dlužník dobrovolně

⁵⁶ TICHÝ, Jan. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, *Právní rozhledy*, 8/2014, s. 283

⁵⁷ Soudě dle širokého mediálního pokrytí případů, kdy dlužník o žádném dluhu nevěděl, nicméně jeho výše je zanedbatelná ve vztahu k nákladům řízení, před kterými jej nikdo nevaroval.

⁵⁸ VOJÁČKOVÁ, Sylva. *Obsah předžalobní upomínky* [online]. epravo.cz, 9. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/obsah-predzalobni-upominky-142a-o-s-r-94634.html>>

⁵⁹ rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 2. 9. 2008, sp. zn. K 25/2008

zaplatil. Myslím si, že tato změna zákona odstraní přílišnou tvrdost, odstraní případy, se kterými se asi každý z nás ve své poslanecké kanceláři potkává, kdy někdo opomine zaplatit malý dluh, opomine zaplatit poplatek za elektrinu, opomine zaplatit dluh za černou jízdu v tramvaji a po několika letech je pak nucen platit několikanásobek této částky.“

Doktrína naznačuje, že zákonodárce vyslyšel dlužníky, kteří jsou nadměru zatěžování neúnosnými náklady řízení.^{60 61} A dále, že jde o ochranu před šikanou a prevenci zbytečných sporů.⁶²

A konečně, pro učinění závěru, že smyslem tohoto institutu je ochrana dlužníků před vysokými náklady řízení, je i samotná legální konstrukce. Věřitel nemá povinnost výzvu zasílat, je však nutné ji zaslat, má-li mu být přiznán nárok na náhradu nákladů řízení. Tedy chrání dlužníky nikoli před nevědomostí svého prodlení a následného soudního řízení, ale právě před náklady řízení před soudem.

Smyslem tohoto institutu je, mimo to, také snížení zátěže soudů o ten okruh případů, kdy dlužník nárok věřitele před podáním žaloby, na základě výzvy, zaplatí.

Hypotézou této kapitoly je tvrzení, že institut předžalobní výzvy nenaplnuje zamýšlený účel – drtivou většinu dlužníků nevede k úhradě před žalobou a nesnižuje zátěž soudů, naopak představuje další zkoumaný aspekt při rozhodování. K objektivnímu zhodnocení naplnění smyslu předžalobního vyzývání je třeba podrobit zkoumání doručování výzvy, lhůtu k plnění a další okolnosti, které mohou, i přes vyhovění legislativnímu požadavku na zaslání výzvy k plnění, zmařit její účel.

5.3 Doručování výzvy k plnění

Věřitel doručuje výzvu na poslední jemu známou adresu dlužníka. Tou bude adresa ze smlouvy, primárně ta, kterou sděluje klient k doručování jako fakturační adresu, podpůrně pak taková, která jej identifikuje a je shodná s údaji z dokladu totožnosti, který je při uzavírání formulářových smluv zpravidla předkládán. Změnu fakturační adresy přitom klient může (a dle obchodní podmíněk toho kterého věřitele často také musí) nahlásit věřiteli ke změně v jeho evidenci. Toto může de facto dlužník učinit i nevysovně, například tím, že s věřitelem komunikuje a v korespondenci svou adresu uvádí podpisem, příp. je z písemnosti jinak patrná.

⁶⁰ BÍLÝ, Martin in SVOBODA, Karel (ed.). *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 498 (§ 142a)

⁶¹ BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy, *Právní rozhledy*, 3/2014, s. 94

⁶² HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 409 (§142a)

Při tvrzení vad v doručování upomínky před soudem je ovšem na žalovaném, aby dokázal, že oznámil věřiteli adresu k doručování.⁶³

Předně žalobce, subjekt nevykonávající veřejnou správu, nemá příležitost lustrovat aktuální adresu dlužníka v centrální evidenci obyvatel (ani v jiných veřejnoprávních registrech), nelze na něj proto klást požadavky procesního doručování.^{64 65}

Obecně platí, že účinně doručeno je tehdy, když se zásilka dostane do sféry vlivu adresáta, tedy je mu umožněno se s obsahem seznámit. Nezáleží přitom na tom, že se skutečně s obsahem seznámí, či nikoliv.⁶⁶ Tomu odpovídá samotná formulace ustanovení § 142a o. s. ř., kdy má žalobce „zaslat na adresu pro doručování“ nikoli „doručit žalovanému.“

Tato konstrukce je správná zejména proto, že věřitel nemůže odpovídat za to, že se dlužník převzetí pošty vyhýbá. S doručováním, například platebních rozkazů, mají ostatně problémy i obecné soudy, a ty ve srovnání s věřitelem mají přístup do veřejnoprávních evidencí.

Logickou úvahou lze dospět k závěru, že dlužník, na stejnou adresu vyzývaný opakovaně, buďto upomínku nedostane (na adrese se již nezdržuje), což považuji za scénář nejčastější, anebo na ni nebude reagovat. Jen ve velmi malém počtu případů lze usoudit, že tentokrát dlužník již zareaguje, jelikož je výslovně upozorněn na následné podání žaloby. Takový průběh upomínání ostatně předurčuje fenomén neaktuální adresy trvalého pobytu (resp. neuvedené adresy pro doručování v registrech), který je velmi rozšířený.⁶⁷

Ostatně i Ústavní soud v popsané judikatuře konstatoval: „...nedosažitelnost žalovaných ze strany státních orgánů je - při existenci celé řady i bezplatných poraden poskytujících alespoň hrubé, avšak užitečné informace o možnostech právní ochrany před žalobou - jednou z významných příčin, proč posléze žalovaní čelí "neočekávanému" vymáhání již pravomocných exekučních titulů.“⁶⁸ Dlužníci ve většině případů neaktualizují údaje o svém trvalém pobytu ani nevyužívají možnosti zažádat o zavedení údaje o adrese, na kterou jim mají být doručovány písemnosti v centrální evidenci obyvatel.

Z těchto důvodů je vznášen požadavek náležité péče na straně věřitele a vynaložení úsilí, které lze rozumně požadovat ke skutečnému zastižení adresáta.⁶⁹

⁶³ logikou negativní teorie důkazní a také v BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy, *Právní rozhledy*, 3/2014, s. 94, bod VII

⁶⁴ BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy, *Právní rozhledy*, 3/2014, s. 94 bod VII

⁶⁵ HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 410 (§142a)

⁶⁶ TICHÝ, Jan. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, *Právní rozhledy*, 8/2014, s. 283

⁶⁷ TICHÝ, Jan. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, *Právní rozhledy*, 8/2014, s. 283, bod II

⁶⁸ nález Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11, bod 36

⁶⁹ BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy, *Právní rozhledy*, 3/2014, s. 94, bod VII

Praxe je nejčastěji taková, že žalobce vytištění, kompletaci a odeslání upomínky outsourcuje na specializovanou společnost, tzv. hybridní poštu, která představuje ve srovnání s kancelářskou prací na totožné agendě levnější, snazší a rychlejší řešení. Žalobce tak postupuje ve stovkách případů současně s tím, že veškeré informace co do obsahu výzvy, adres a náležitostí doručování (formy a způsobu) komunikuje datově, elektronicky.

Z popsaného vyplývá, že nejčastější formou upomínky, která zároveň vyhoví požadavku rozumného úsilí vynaloženého ke skutečnému doručení upomínky,⁷⁰ je doporučené psaní zaslané na poslední evidovanou adresu klienta. Věřitel obdrží poštovní podací arch sloužící jako důkaz, že zaslal písemnost dlužníkovi. S tímto archem zpravidla uspěje před soudem při zkoumání okolností zaslání předžalobní výzvy.

V konkrétních případech procesní obrany proti neúčinnosti zaslání upomínky pak žalovaný uspěje s námitkou oznámení nové (smluvní) adresy k doručování, v menším počtu případů pak s námitkou, že zaslání upomínky bylo obstrukční a sloužilo pouze k vytvoření dalšího úkonu právní služby.

Taková námitka by ve výjimečném případě mohla být podle mého názoru účinná, například tehdy, pokud by žalobce nezaslal výzvu k plnění žalovanému také na e-mailovou adresu, ačkoliv mu žalovaný oznámil k doručování e-mailovou adresu namísto platné korespondenční adresy a výslovně žádal o doručování výhradně na tuto e-mailovou adresu. V tomto případě totiž lze po žalobci rozumně požadovat, aby vynaložil úsilí (náležitou pečlivost) k naplnění smyslu upomínání (zastihnout dlužníka s upozorněním na bezprostřední podání žaloby pro konkrétní dluh), a to prostým zasláním elektronického vyhotovení (příp. skenu) upomínky (a to prakticky bez další dodatečné práce a zdarma), e-mailem.

Takový požadavek však, podle mého názoru, může vést k nepřiznání náhrady nákladů řízení jen k námitce žalovaného a jen tehdy, svědčí-li předchozí komunikace stran, byť náznakem, o tom, že žalobce nezaslal e-mailovou výzvu úmyslně. Právě tím by se dopouštěl obstrukčního doručování, jelikož by měl zájem na vedení sporu před soudem a ne na jeho předcházení, což je smyslem upomínky.

V neprospěch zaslání výzvy k plnění výhradně „obyčejným“ e-mailem, tedy bez elektronického podpisu a ověřené přílohy, hovoří praktický požadavek na opatrnost před formalistickým přístupem soudů ohledně prokázání skutečného zaslání výzvy.⁷¹

⁷⁰ TICHÝ, Jan. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, *Právní rozhledy*, 8/2014, s. 283, bod II, poslední odstavec

⁷¹ KOUKAL, Pavel. *Předžalobní výzva k plnění podle § 142a o. s. ř.* [online]. epravo.cz, 5. května 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/predzalobni-vyzva-k-plneni-podle-142a-obcanskeho-soudniho-radu-94049.html>>

5.4 Lhůta k plnění na výzvu

Legislativně je stanovena nejnižší lhůta k zaplacení na výzvu před podáním žaloby na sedm dní od odeslání výzvy. Tato lhůta tak na straně dlužníka představuje nejčastěji pět a méně dní na zaplacení. Při standardním doručování doporučenou poštou (což samo o sobě trvá dva až tři dny) platí úložní doba 10 dní, je zřejmé, že pracující člověk objektivně nemusí zvládnout dodržet 7 denní lhůtu, přičteme-li potřebnou dobu k zaslání platby a jejímu přijetí věřitelem, bude odhadem optimální doba k plnění činit 15 dní od odeslání výzvy.⁷²

Z tohoto důvodu je častou reakcí adresátů výzvy žádost o odložení splatnosti, případně žádost o stanovení splátkového kalendáře, ne přímé zaplacení dluhu.

Lze uvažovat také případy, kdy dlužník uhradí dluh ve lhůtě sedmi dní od převzetí písemnosti, avšak nevyhoví lhůtě sedmi dní od odeslání výzvy (rozdíl tvoří doba doručování a doba uložení na poště předtím než byla zásilka vyzvednuta), žaloba tedy byla podána dříve, než bylo dlužníkem uhrazeno. Úhrada vyčerpává předmět sporu. Žalobce navrhne řízení zastavit s ohledem na úhradu ze strany dlužníka (vezme žalobu zpět), což je další úkon právní služby, který mu bude, jakožto plně procesně úspěšnému, soudem přiznán na náhradě nákladů řízení.

Popsaný scénář nepovažuji za jev v praxi častý, je však principiálně zcela absurdní. Tato situace je pro dlužníka ještě méně výhodná, než zaplacení až na základě vydaného rozhodnutí soudu. Není zde žádná úleva srovnatelná s úhradou v prvních 30 dnech exekučního řízení (dobrovolné plnění povinného),⁷³ kdy jsou náklady soudního exekutora sníženy na polovinu.⁷⁴

Z tohoto pohledu lze na výzvu nahlížet pouze jako na obstrukci ze strany věřitele, která slouží pouze ke generování dalšího úkonu právní služby. Krátká lhůta však byla stanovena legislativně. Domnívám se, že většina věřitelů podává žalobu ve lhůtě delší než zákonem požadované, přesto k úhradě dluhu před podáním žaloby dochází ve velmi malém počtu případů.⁷⁵

5.5 Náklady výzvy

Výzva k úhradě před podáním žaloby je jednak podmínkou k přiznání náhrady nákladů jako celku, jednak také, za splnění daných podmínek, úkonem právní služby dle AT. Úkonem právní služby se stala na základě novely AT vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 486/2012

⁷² GRYGAR, Jiří. *Několik úvah nad poslední novelou advokátního tarifu* [online]. bulletin-advokacie.cz 12. listopadu 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nekolik-uvah-nad-posledni-novelou-advokatniho-tarifu>>

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ § 11, odst. 1, písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb. o odměně a náhradách soudního exekutora

⁷⁵ K tomu více v následném rozboru.

Sb.⁷⁶ právě v souvislosti s novelou o.s.ř. včleňující § 142a. Před touto novelou AT rozhodovací praxe soudů neuznávala předžalobní upomínku jako úkon právní služby.⁷⁷

Aby šlo o úkon právní služby, musí být upomínka sepsána a odeslána advokátem. V závislosti na obsahu výzvy se bude jednat o jednoduchou výzvu k plnění dle § 11, odst. 2, písm. h) AT, která je honorována polovinou odměny za úkon právní služby, anebo půjde o výzvu k plnění se základním skutkovým a právním rozbohem předcházející návrhu ve věci samé (kvalifikovaná výzva) podle § 11, odst. 1, písm. d) AT.

Pro advokáta je výhodnější pojmout upomínku jako kvalifikovanou výzvu, jelikož náklady za její sepis a rozeslání v prostředí hromadného vymáhání pohledávek výrazně nepřesahují náklady na sepis a rozeslání výzvy jednoduché.

Zejména spočívá rozdíl mezi upomínkou za plný úkon právní služby a výzvou za půl úkonu právní služby v šíři skutkového a právního rozboru, který má být sice základní, ale vyčerpávající. Musí se tedy jednat o úkon, který je obdobný žalobě nebo odvolání.⁷⁸

Podle mého názoru nejde při sepisu kvalifikované výzvy o samouúčelnou snahu navyšovat náklady řízení, když základní skutkový a právní rozbor je do vysoké míry vtělením obsahových náležitostí upomínky dle § 142a o.s.ř. Dle soudcovského komentáře musí výzva za plný úkon právní služby obsahovat alespoň jednoduchý právní rozbor.⁷⁹

Upomínka zasláná advokátem nadto umocňuje efekt posledního vyzvání před žalobou. Dlužník dosud neuhradil, ačkoliv byl opětovně obeslán korespondencí věřitele, poslední výzva zasláná advokátem proto představuje důvěryhodný doklad úmyslu věřitele podat žalobu. Výzva sepsaná advokátem přirozeně budí větší respekt sloužící naplnění jejího smyslu, protože ji nelze považovat za neúčelný úkon právní služby.

Náklady na sepis a zaslání výzvy advokátem vznikají před zahájením řízení (spolu s náklady za převzetí a přípravu kauzy) a bezprostředně souvisí s uplatněním pohledávky následnou žalobou, advokát by proto měl mít nárok na zaplacení těchto nákladů. S ohledem na skutečnost, že institucionální věřitelé nejsou příliš ochotni tyto náklady kompenzovat, účtují náklady za sepis výzvy někteří advokáti přímo ve výzvě jako poslední dlužnou položku.

Zpravidla přitom užijí ustanovení AT. Je otázkou zda má či nemá dlužník povinnost takto předběžně vyčíslené náklady zaplatit. Dochází zde ke střetu mezi smyslem primární a sekundární (nahrazovací) fáze účtování nákladů řízení. Samotný nárok na náhradu nákladů

⁷⁶ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 486/2012 Sb., ze dne 20. prosince 2012, bod 11 a 12

⁷⁷ PAPEŽ, Vladimír in Svejkovský a kol. *Zákon o advokacii: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 562

⁷⁸ zápis ze zasedání Sekce pro advokátní tarif ČAK dne 21. března 2013 [online, cit. 1. března 2016] Dostupný na <<http://www.cak.cz/assets/komora/zapis-ze-zasedani-sekce-pro-advokatni-tarif-cak-dne-21-brezna-2013.docx>>

⁷⁹ HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 411 (§ 137 o. s. ř.)

vzniká až okamžikem, kdy soud tento nárok určí ve výroku rozhodnutí. Samotný nárok má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má konstitutivní charakter.⁸⁰

Současně, dle Nejvyššího soudu nemohou být náklady řízení škodou vzniklou věřiteli, když vznikají přímo při bránění práva v nalézacím řízení.⁸¹

Obdobně na věc nahlíží komentářová literatura, která upozorňuje na zájmovou zásadu placení nákladů řízení, vtělenou pro tento případ do § 140 odst. 1 o. s. ř., lapidárně řečeno, každý účastník si platí náklady sám, zatímco rozhodnutí o tom kdo komu je povinen náklady nahradit, a zda vůbec, je výhradně na soudu⁸² a nárok na jejich náhradu proto nelze předjímat.

Opačný názor zaujal Okresní soud v Liberci, který náklady na sepis předžalobní výzvy považoval za škodu vzniklou věřiteli.⁸³ Ústavní soud tento rozsudek, na následnou stížnost, nezrušil a považuje jej za srozumitelně (ve skutkové i právní rovině) odůvodněný.⁸⁴

Syntézou popsané judikatury a realizovaných zásad je podle mého závěr, že advokát je oprávněn účtovat ve výzvě náklady, které mu vznikají před podáním žaloby, avšak v případě, že dlužník zaplatí celý dluh kromě těchto nákladů, neexistuje titul, pro který by takové náklady mohl žalovat.

5.6 Přiznání nákladů i bez výzvy

Jelikož předžalobní výzva není samoučelným nákladem řízení, ale sleduje vnitřní smysl v upozornění dlužníka na hrozící soudní řízení, nemá žádného smyslu na ni trvat v případě, kdy věřitel bezpečně ví, že dlužník nebude zastižen, ať už bude výzvu doručovat jakkoliv a kamkoliv.

Tento aspekt na podkladu principu rovnosti účastníků rozvíjí Nejvyšší soud tak, že obecný soud při rozhodování o náhradě nákladů řízení posoudí, zda výzva mohla mít zamýšlený efekt s ohledem na skutečnosti, které k okamžiku rozhodování o NŘ z řízení vplynuly. Zejména pak k povaze (a výši) uplatněné pohledávky (za účelem uvážení, zda vskutku při naplnění obecné míry obezřetnosti lze uvažovat o opomenutí dlužníka), k postoji dlužníka k (následně) uplatněné pohledávce, jakož i k reakci dlužníka na zahájení soudního řízení a doručení žaloby.

⁸⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007

⁸¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2009, sp. zn. 20 Cdo 1932/2007

⁸² BÍLÝ, Martin in SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 492-493 (§ 140)

⁸³ rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 20. dubna 2012, č. j. 22 C 180/2010-55

⁸⁴ usnesení Ústavního soudu ze dne 7. srpna 2012, sp. zn. II. ÚS 2763/12

Chybějící výzva nezpůsobí ztrátu nároku na náhradu nákladů řízení v případech, kdy žalovaný (dlužník) ani po doručení žaloby dluh nezaplatí, popřípadě jinak nepřivodí jeho zánik (viz např. započtením). Není-li totiž dlužník ochoten (nebo schopen) existující dluh ve lhůtě zaplatit, není dán sebemenší důvod sankcionovat pochybení věřitele, jde-li o absenci předžalobní výzvy k plnění.⁸⁵

V prostředí hromadného vymáhání pohledávek advokát věřitele zasílá výzvu vždy, sledované judikaturní obměkčení § 142a o. s. ř. tak najde uplatnění v jednotlivých případech tam, kde věřitel bezpečně (z osobní zkušenosti s dlužníkem) ví, že na relevantních adresách k doručování dlužníka nezastihne. V praxi může jít o upomínku k zaplacení dlužného nájemného při nedostatku evidence jiné adresy než té, na které je předmět nájmu, ve kterém se již nájemce nezdržuje.

5.7 Zhodnocení smysluplnosti výzvy

Z výše popsané argumentace k jednotlivým aspektům výzvy k plnění před podáním žaloby vyplývá potvrzení hypotézy této kapitoly – lapidárně řečeno – výzva k plnění ve velké většině případů nefunguje tak jak zákonodárce zamýšlel.

Doručování je sice de iure účinné, ale de facto nezajistí, že dlužník informaci o existujícím dluhu dostane a už vůbec nezajistí, aby s ní naložil dle výzvy a dluh zaplatil. S ohledem na obdobné dopady procesního doručování soudem je tato situace neřešitelná systémově, je odpovědností každého, aby přebíral poštu na adrese k tomu evidované ve veřejnoprávních seznamech, ať už uvádí adresu, na které se skutečně zdržuje, anebo adresu ohlašovny obce.

Minimální lhůta k plnění z výzvy je krátká.

Bezmála všichni věřitelé (95% z nich) vyzývají výzvou před podáním žaloby, přesto nijak nebylo exekučních řízení, zaplacením reaguje jen minimum dlužníků.⁸⁶

I přes všechny aspekty vyzývání před podáním žaloby je zřejmé, že námitky dlužníků, že se původně nízká jistina „vyšplhala“ na nárok věřitele několikanásobně vyšší, postrádají další relevanci, když bylo v jejich silách se na základě předžalobní výzvy těmto nákladům vyhnout.

Další úvahy o neúčelnosti nákladů právního zastoupení jsou projevem nepřipustného státního paternalismu, když zákon ukládá věřiteli, aby zaslal dlužníkovi předžalobní upomínku.

⁸⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2015, 29 Cdo 4388/2013

⁸⁶ KONCZ, David. *Předžalobní výzva zajistila kvalitní a včasné informování dlužníků* [online]. Portál Exekutorské komory, 28. května 2013 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1181-predzalobni-vyzva-zajistila-kvalitni-a-vcasne-informovani-dluzniku-28-5-2013?w=>>>

Dlužník tak získá další možnost, jak se vyhnout povinnosti k náhradě nákladů řízení.⁸⁷

Vlastní odpovědnost za svou dostupnost na evidovaných adresách je umocněna skutečností, že věřitel doručuje výzvu na adresu sjednanou smluvně, zatímco soud doručuje platební rozkaz (anebo žalobu) na adresu evidovanou v centrální evidenci obyvatel. Namítat za těchto okolností v exekuci, že dlužník (již povinný) o dluhu neměl tušení je zcela bez právní relevance a nelze označit nikoho jiného, než právě dlužníka, kdo by za tuto skutečnost měl odpovídat.

Úplným závěrem této kapitoly je stručná zmínka o výzvě před podáním exekučního návrhu. Po účinnosti novely AT č. 120/2014 Sb. jsou advokáti ochotni vyzývat dlužníky před podáním exekučního návrhu zejména s ohledem na náhradu nákladů, kterými je tato výzva honorována. Na základě výčtu § 14b odst. 2 AT a contrario je sepis a zaslání výzvy s právním rozbohem před podáním exekučního návrhu „dalším“ úkonem dle odst. 3, který výši sazby vrací do § 7 AT, tedy na úroveň odměny před novelou AT.

Pro ilustraci budiž uvedeno, že v nalézacím řízení (s charakteristikami sledovanými touto prací, při tarifní hodnotě 5.001,- Kč) advokát provede 3 úkony právní služby spočívající v převzetí a přípravě kauzy (§ 11, odst. 1, písm. a, AT), předžalobní výzvě s právním rozbohem (§ 11, odst. 1, písm. d, AT), a návrhu ve věci samé (§ 11, odst. 1, písm. d, AT), které jsou dle § 14b, odst. 1, AT honorovány 200,- Kč každý, paušální náhrada dle § 14b odst. 5, písm. a, AT činí 100,- Kč za každý. **Celkem náhrada nákladů celého nalézacího řízení činí 1.089,- Kč (vč. 21% DPH).** Předexekuční upomínka s právním rozbohem je úkon právní služby dle § 11, odst. 1, písm. d, AT, při uvažované tarifní hodnotě 5.001,- Kč činí sazba odměny dle § 7 AT 1.500,- Kč, režijní náhrada dle § 14b, odst. 5, písm. b, činí 300,- Kč. **Celkem náhrada nákladů předexekuční upomínky činí 2.178,- Kč (vč. 21% DPH).**

Pro případ tarifní hodnoty v rozmezí 1.001,- Kč až 5.000,- Kč by náhrada nákladů předexekuční upomínky činila 1.573,- Kč (vč. 21% DPH) a stále tak výrazně převyšuje celkovou náhradu nákladů nalézacího řízení, které by i v tomto tarifním pásmu zůstaly totožné.

Z popsaného vyplývá, že s přičtením náhrady nákladů předexekuční upomínky je vymáhání bagatelních pohledávek pro advokáty ekonomicky udržitelnější. Nad účelností tohoto úkonu právní služby je možné vést kritickou debatu, její otěže však tentokrát nejsou v rukou obecných soudů, jelikož o náhradě nákladů oprávněného v exekuci zpravidla rozhoduje soudní exekutor⁸⁸ a současně je exekučně vymůžce.⁸⁹

⁸⁷ HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 409 (§ 137 o. s. ř.)

⁸⁸ § 88, odst. 1, zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁹ § 87, odst. 4, zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

6 Návrh ve věci samé

Tato kapitola shrne námitky administrativního charakteru žaloby a jejich vliv na náklady řízení a jejich náhradu. Zejména půjde o analýzu novely AT č. 120/2014 Sb.

Podání žaloby, návrhu ve věci samé, je úkonem právní služby dle § 11, odst. 1, písm. d) AT. V bagatelních věcech se uplatní § 14b, odst. 1, bod. 1), jelikož jde o tarifní hodnotu nepřekračující 10.000,- Kč, sazba odměny za úkon právní služby spočívající v sepisu a podání žaloby proto činí 200,-Kč.

Zvláštní ustanovení o náhradě nákladů řízení - § 14b AT vyčleňuje okruh případů, ve kterých v občanském soudním řízení uspěl žalobce s návrhem podaným na ustáleném vzoru uplatněném opakovaně týměž žalobcem ve skutkově i právně obdobných věcech, v němž je předmětem řízení peněžité plnění a tarifní hodnota nepřevyšuje 50 000 Kč a byla mu přiznána náhrada nákladů řízení, a těmto případům stanovuje sníženou výši sazby odměny za každý úkon právní služby při tarifní hodnotě:

1. do 10 000 Kč 200 Kč,
2. přes 10 000 Kč do 30 000 Kč 300 Kč,
3. přes 30 000 Kč do 50 000 Kč 500 Kč.

Po ekonomické stránce věci představuje novela AT snížení odměny právního zastoupení advokátem o desítky procent. Pro ilustraci budiž v následující tabulce uvedeno jaká je odměna za právní zastoupení a celková náhrada nákladů řízení dle obecné úpravy v AT v kontrastu s totožným dle § 14b AT. Uvedené platí v pásmech dle tarifní hodnoty při třech úkonech právní služby (převzetí a příprava, předžalobní výzva a žaloba) bez započtení soudního poplatku, jehož výše se nově nemění a pro celkové NŘ včetně režijního paušálu a DPH.

Na odměně došlo v tarifním pásmu 5001,- Kč a výše k poklesu o 86,7%, celková náhrada nákladů řízení bez soudního poplatku tak poklesne o 83,3%. Pro zajímavost je možné uvést, že státu poklesne potenciální inkaso DPH o stejných 83,3% (z 1134,- Kč na 189,- Kč).

Jistina	Odměna	NŘ	Odměna § 14b	NŘ § 14b	Odměna	NŘ
5001,- Kč	4500,- Kč	6534,- Kč	600,- Kč	1089,- Kč	-86,7 %	-83,3 %
1001,- Kč	3000,- Kč	4719,- Kč	600,- Kč	1089,- Kč	-80,0 %	-76,9 %
501,- Kč	1500,- Kč	2904,- Kč	600,- Kč	1089,- Kč	-60,0 %	-62,5 %
Do 500,- Kč	900,- Kč	2178,- Kč	600,- Kč	1089,- Kč	-33,3 %	-50,0 %

Tento propad vede k většímu tlaku právních zástupců na kompenzaci skutečných nákladů ze strany věřitele. Nová výše náhrady nákladů je pro dlužníka nízká a nemotivuje jej k řádnému placení. Podíl věřitele na ztrátách vymáhání logicky zdražuje jeho služby vůči všem jeho klientům.

Ministr spravedlnosti Robert Pelikán, z jehož pera novela AT pochází, vyjadřuje zájem na pokračování v tomto trendu i v exekčním řízení, kde navrhuje mimo jiné, aby věřitel platil zálohy pro případ, že se jeho pohledávka nevyplatí. Doslova uvádí: "Několik tisíc let platilo, že tohle je riziko věřitele, že věřitel si má vybrat svého dlužníka a prostě nemá půjčit peníze člověku, u kterého má obavy, že mu je nezaplatí."⁹⁰ S takovou tezí nelze souhlasit. Negativní společenské dopady nevyplatitelnosti pohledávek nelze rozpouštět mezi všechny klienty věřitele, kteří se na tomto fenoménu nijak nepodílí. Přistoupit na historické hodnocení role věřitele, které Pelikán nabízí, by znamenalo opustit bytostné projevy moderní společnosti, mezi které patří povinné ručení – obligatorní pojištění odpovědnosti za provoz vozidla, služby telefonních operátorů, internet a další služby, které lidé využívají a nově nejsou motivováni tyto služby řádně a včas platit, jelikož hrozba vysokých nákladů řízení pominula a věřitel je kompenzuje ku prospěchu dlužníka, který nedodržuje své povinnosti ze smlouvy. Dle člena představenstva ČAK Roberta Němce někteří lidé neplatí své dluhy naprosto záměrně.⁹¹

Vedení ČAK se k novele AT vyjadřuje nesouhlasně, předseda ČAK potvrzuje přesvědčení, že na novelu doplatí věřitelé, nesouhlasí s přenesením nespravedlnosti (spočívající v nepřiměřenosti výše přísudku vůči vymáhané pohledávce) na věřitele, který prodlení dlužníka nezavinil a neodpovídá ani za jeho neschopnost dluh splatit.⁹² Současně předseda ČAK vyslovil názor, že je novela AT protiústavní.⁹³ Ústavní soud dosud vyhodnotil, že § 14b AT není protiústavní a soudy jeho aplikaci řádně odůvodnily.⁹⁴

Ani po právní stránce není včleněné ustanovení § 14b AT bezproblémové. Namísto jednoduchého nového paušálu se zavádí nové neurčité právní pojmy, se kterými se justice dosud nevypořádala.⁹⁵

6.1 Ustálený vzor

Vytvořená nákladová definice formulářové žaloby jako ustáleného vzoru uplatněného opakovaně týměž žalobcem ve skutkově i právně obdobných věcech dopadá velmi široce. Prvotně

⁹⁰ PELIKÁN, Robert in *Věřitelé budou platit zálohy na náklady exekucí, plánuje Pelikán. Pomohlo by to lidem v dluhové pasti* [online]. Ihned.cz, 28. února 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://domaci.ihned.cz/c1-65184360-veritele-budou-platit-zalohy-na-naklady-exekuci-planuje-pelikan-pomohlo-by-to-lidem-v-dluhove-pasti>>

⁹¹ NĚMEC, Robert in BLAŽEK, Vojtěch. *Část odpovědnosti za dluhy by mohl nést věřitel, plánuje Pelikán* [online]. Ihned.cz, 25. února 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://pravnihradce.ihned.cz/c1-65179540-cesi-se-topi-ve-velkych-dluzich>>

⁹² VYCHOPEŇ, Martin in KRAMER, Jaroslav. *Odzvoní byznysu s pohledávkami?* Lidové noviny, 7. července 2014, str. 14

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ usnesení Ústavního soudu ze dne 24. listopadu 2015, sp. zn. IV. ÚS 2522/15

⁹⁵ JIRSA, Jaromír. *Patalie nákladového rozhodování v civilním řízení* [online]. Právní prostor, 11. března 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/patalie-nakladoveho-rozhodovani-v-civilnim-rizeni>>

dopadne definice na okruh případů, které zejména vedly k rozsáhlé judikatuře Ústavního soudu k nákladům řízení v bagatelních věcech, a kterými jsou hromadné žaloby pohledávek z jízdy bez platného jízdního dokladu. Žaloby v těchto věcech se budou lišit skutečně pouze v označení žalovaného, v datech jízd na černo a celkové výši dluhu, ve zbytku substanciace budou všechna podání totožná. Stejnou skladbu budou mít i přiložené důkazy. Zde se jistě jedná o ustálený vzor a práce s ním je čistě administrativní.

Půjde o ustálený vzor například u telefonního operátora, který u soudu uplatňuje pohledávky z hovorů na audiotexová čísla se zvýšenou sazbou? Žaloba tohoto věřitele je různorodá. Původní pohledávka z nezaplacených faktur - vyúčtování služeb musí být rozdělena na jednotlivé položky, a to přinejmenším na: služby samotného operátora, zprostředkovaný prodej (sms jízdenky, audiotexové volání, prémiové sms, barevné linky a m-platby) a smluvní pokuty.

Ke sporům ze služeb el. komunikací je pravomocným orgánem Český Telekomunikační Úřad⁹⁶, naopak ke sporům ze zprostředkovaného prodeje je pravomocným orgánem soud.⁹⁷ Smluvní pokuta je zpravidla, s ohledem na náleží ÚS ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, nevymahatelná, a musí být z původní pohledávky vyčleněna také. Občanské soudní řízení bude zahájeno návrhem, který obsahuje zcela individuální tvrzení, konkrétní skutečnosti k jednotlivým specifikovaným fakturám, jejich splatnosti, způsobu výpočtu v nich uvedené ceny a další.

Před sepisem žaloby je nutné právně posoudit co je službou el. komunikací a co naopak zprostředkovaným prodejem, posoudit splatnosti různých faktur s ohledem na jejich promlčení, ve vazbě na odchylná ustanovení v obchodních podmínkách, které jsou nedílnou součástí smlouvy a další právní aspekty zdánlivě „formulářově jednoduché“ věci.

I přes nesrovnatelně složitější právní i administrativní práci na sepisu žaloby, ve srovnání s žalobou nezaplacené přírážky k jízdnému, bude i tento návrh zapadat do širokého rámce ustáleného vzoru?

Tato otázka vede dodnes k nejednotnosti rozhodování soudů a vytváří dvě alternativní definice ustáleného vzoru.⁹⁸

Právnem zaznívá názor, že při takto široké substanciaci advokát poskytl právní služby, byť vtělené do elektronického formuláře, v takové míře, že je nelze považovat za mechanickou rutinní

⁹⁶ § 2 písm. n), zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích ve znění pozdějších předpisů

⁹⁷ usnesení zvláštního senátu, zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 20. dubna 2011, č.j. Konf 4/2011-12, a později obdobné usnesení stejné autority ze dne 29. listopadu 2012, č.j. Konf 40/2012-16

⁹⁸ JIRSA, Jaromír. *Patalie nákladového rozhodování v civilním řízení* [online]. Právní prostor, 11. března 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/patalie-nakladoveho-rozhodovani-v-civilnim-rizeni>>

činnost, jež by nezasluhovala plné odměny v rámci nahrazování nákladů řízení.⁹⁹ Odlišujícím kritériem od ustáleného vzoru je podle této argumentace počet proměnných v jinak obdobném vzoru žalobního tvrzení. Aby šlo o ustálený vzor, musí se, i přes totožnou kostru žalobních tvrzení měnit žaloba jen v minimu údajů,¹⁰⁰ jako je tomu právě u pohledávek přírážky k jízdě.

Jinou variantou vymezení ustáleného vzoru je akcent nikoli na počet proměnných v textu žalobních tvrzení, ale na právě tento text tvrzení. O ustálený vzor tedy půjde vždy, když se jen doplňují různé údaje do předpřipraveného vzoru.¹⁰¹

Rozpor ve dvou liniích posuzování ustálenosti vzoru lze hodnotit na základě váhy, kterou přisuzují individuální práci s každou žalobou, pro kterou je spravedlivé přiznat nekrácenou náhradu nákladů řízení. S ohledem na to lze spíše přisvědčit prvnímu názoru, hodnotícímu množství proměnných ve vzorovém textu. Druhý názor nadto otevírá cestu k obcházení definice ustáleného vzoru tím, že bude pro každé řízení připravována zcela individuální žaloba, aniž by to bylo jakkoliv účelné, když kauza pohledávky skutečně vždy sleduje určitý více či méně pevný předobraz.

Obejít definici ustáleného vzoru a účtovat náklady podle §7 AT, a to zapojením administrativního personálu do tvůrčí práce na úmyslném a účelovém prepisování bezobsažného textu žalobních tvrzení v každém jednotlivém případě, lze považovat za absurdní a nelze očekávat jeho hojně zneužívání. Tento postup jde, nadto, zcela proti smyslu elektronizace a efektivní a ekonomicky vedené justice.

Při referenčním měřítku totožnosti předpřipraveného vzoru je otázkou, do jaké míry je či není každá žaloba určitého nároku, vzhledem ke své obligatorní skladbě, ustáleným vzorem.

Krajský soud v Plzni potvrdil postup obecného soudu při určení výše náhrady nákladů řízení dle § 14b AT také u sporu o nárok z úvěrové smlouvy. Ačkoliv jde o případ, kdy je substanciace včetně právního rozboru také nepoměrně bohatší, stále jde o ustálený vzor.¹⁰²

Dle Vrchního soudu v Olomouci v řízení o vydání směnečného platebního rozkazu naopak nelze aplikovat ustanovení § 14b AT, ačkoliv jde o ustálený vzor daný samotným formátem směnky. Důvodem vynětí směnečných řízení z působnosti nižších sazeb za úkony právní služby je nutnost, aby se advokát seznámil se směnečnou kauzou a byl připraven na procesní obranu vystavitele.¹⁰³ Taková úvaha podle mého názoru překračuje rámec směnečného řízení, jelikož advokát institucionálního věřitele musí vždy evidovat kauzu pohledávky a okolnosti kontraktace stejným způsobem. Rozdíl zřejmě spočívá v hromadnosti a sériovosti návrhů na vydání platebního

⁹⁹ usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. ledna 2015, sp. zn. 91 Co 7/2015

¹⁰⁰ usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. ledna 2015, sp. zn. 93 Co 681/2014

¹⁰¹ usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. února 2015, sp. zn. 97Co 736/2014

¹⁰² usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. listopadu 2014, sp. zn. 12 Co 433/2014

¹⁰³ usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2015, sp. zn. 4 Cmo 322/2014

rozkazu oproti návrhům na vydání jeho směnečné varianty. Domnívám se však, že takový rozdíl nemá relevanci vzhledem ke zvolené konstrukci § 14b AT.

6.2 Totožnost žalobce, opakovanost podání

Hromadnost a sériovost podávaných návrhů institucionálními věřiteli podle mého názoru nelze zachytit legislativní konstrukcí „opakovaně týměž žalobcem ve skutkově a právně obdobných věcech“

Tato skutečnost však nic nezmění na tom, že navzdory znění § 14b AT mají soudy podle mého názoru jasnou představu o smyslu tohoto ustanovení, tedy o tom, jaké kauzy má snížená sazba odměny za zastupování a režijní náhrady zasáhnout a budou tudíž aplikaci § 14b AT dovozovat i v prvních případech napříště totožného žalobce s opakovaným podáním.

Soud z úřední činnosti eviduje, že žalobce podává více žalob na podobném vzoru opakovaně. S ohledem na efektivitu zpracování přitom nezáleží a ani by nemělo záležet na tom, jestli jde o návrh na vydání platebního rozkazu podaný elektronicky nebo písemná žaloba.¹⁰⁴

Je otázkou jak spravedlivé by bylo plnými náklady ohodnotit právní zastoupení věřitele v prvním případě uplatnění jeho dále opakovaného podání ustáleného vzoru. Optikou dlužníka, kterému je uložena obecná výše náhrady nákladů namísto snížené dle § 14b AT půjde o nedůvodnou nespravedlnost ve vztahu ke všem následujícím žalovaným.

¹⁰⁴ SVOBODA, Karel. *Komentář ke Usnesení KS v Plzeňi z 6. 11. 2014, sp. zn. 12 Co 433/2014* [online, cit. 1. března 2016]. Dostupné na < www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgvpxg4s7gfpxg5dsl4ytq >

7 Jiné úkony právní služby

Tato kapitola stručně rozvede zajímavé aspekty jiných úkonů právní služby, které se projevují v bagatelních věcech.

Zejména jde o trvajících rozpor mezi praxí obecných soudů a závěrem Ústavního soudu, že náklady řízení, které účastníkovi vznikly tím, že prostřednictvím svého právního zástupce reagoval na výzvu soudu, jsou vždy účelně vynaloženými, neboť jde o realizaci jeho základního práva na právní pomoc v řízení před soudy, které je garantováno v čl. 37 odst. 2 Listiny.¹⁰⁵

Takový závěr obecné soudy podle mého názoru neuznávají, když žalobce vyzývají k vyjádření souhlasu s rozhodnutím bez nařízení jednání a jeho souhlasné stanovisko pak nepovažují za úkon právní služby. Obdobně soudy nahlíží na doplnění žalobních tvrzení na výzvu soudu, když tato měla být doplněna již v samotné žalobě. Ani omluva z jednání není v bagatelních věcech zpravidla uznána jako úkon právní služby. Přičemž nákladové výroky rozhodnutí soudu jsou nezdědky nedostatečně nebo nesprávně odůvodňovány.¹⁰⁶

Naopak více respektovaným úkonem právní služby, kterým žalobce reaguje na aktivitu žalovaného, je zpětvzetí žaloby. Takový úkon právní služby je problematický s ohledem na absurdní okolnost, kdy žalovaný uhradí část žalovaného nároku po podání žaloby, žalobce podá částečné zpětvzetí, které je plným úkonem právní služby¹⁰⁷, písemným podáním ve věci samé dle § 11, odst. 1, písm. d. AT, a v důsledku žalovaný zaplatí po připočtení náhrady nákladů řízení více než by zaplatil bez částečné úhrady v průběhu řízení s náklady řízení bez nákladů provedeného zpětvzetí.

Dalším zajímavým aspektem zpětvzetí žaloby je jeho vztah k procesnímu úspěchu.

Obecně zpětvzetí žaloby vede k zastavení řízení se zaviněním na straně žalobce. Procesní úspěch proto nese žalovaný, když byl žalován nedůvodně, žalobce si věc rozmyslel a žalobu vzal zpět. Opačná situace však nastane, spočívá-li důvod zpětvzetí a tím i důvod zastavení řízení na žalovaném. Jde o splnění dvou podmínek – žaloba byla podána důvodně a zavinění na zastavení řízení nese žalovaný.¹⁰⁸ Typicky (dle některých názorů jedině tehdy¹⁰⁹) tato situace nastane, když žalovaný po podání žaloby nárok žalobce zaplatí. Tehdy je žaloba podaná důvodně, jelikož vedla ke svému smyslu – zaplacení žalobcova nároku.¹¹⁰ Zaplacení souzeného nároku žalobce vede ke zpětvzetí žaloby a následnému zastavení řízení s procesním úspěchem žalobce.

¹⁰⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 24. března 2011, sp. zn. II. ÚS 190/11

¹⁰⁶ VRCHA, Pavel. Několik poznámek k rozhodování o nákladech řízení (zejména před soudy prvního stupně), *Soudní rozhledy*, 7/2002, s. 237

¹⁰⁷ usnesení Krajského soudu v Praze, ze dne 11. května 1993, sp. zn. 10 Co 173/93.

¹⁰⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. ledna 2014, sp. zn. 28 Cdo 1878/2013

¹⁰⁹ usnesení Ústavního soudu ze dne 29. října 2008, sp. zn. IV.ÚS 288/05

¹¹⁰ usnesení Ústavního soudu ze dne 26. června 2008, sp. zn. III.ÚS 740/08

Návrh je přitom v takovém případě posuzován za důvodný, aniž by soud zkoumal, zda uplatněný nárok vznikl, existuje a je uplatnitelný, tedy i v případě, že žalovaný k zaplacení neměl právní povinnost.¹¹¹

Posledním sledovaným aspektem této kapitoly je situace, kdy žalobce uplatňuje více pohledávek za žalovaným zvlášť, tedy vícero obdobnými žalobami. Tato situace nastává logikou hromadného vymáhání pohledávek, kdy věřitel žaluje každou pohledávku zvlášť, aniž by zvlášť evidoval informaci o počtu pohledávek za jedním žalovaným. V praxi tak dochází například k tomu, že klient pojišťovny uzavře k více vozidlům pojistné smlouvy odpovědnosti za provoz vozidla a v určitou dobu existence závazků pohledávky z těchto smluv neuhradí. Logicky se stanou součástí jednoho „balíku“ případů k vymáhání a jsou i ve stejném období žalovány, ovšem zvlášť, jako jednotlivé případy.

K obdobným případům ústavní soud judikoval tezi, že uplatňování různých pohledávek samostatnými žalobními návrhy jednoho žalobce proti témuž žalovanému, stejně jako i jediné pohledávky postupně několika žalobami není vyloučeno, ale (na rozdíl od dřívější judikatury, např. stanovisko Nejvyššího soudu z 15.10.2008, sp. zn. Cpjn 201/2008) je důvodem pro posouzení dalších nákladů řízení, které nemusely vzniknout, jako neúčelných, a tedy důvodem pro jejich nepřiznání k náhradě.¹¹² Ústavní soud uvádí, že ke změně právního názoru dochází po konfrontaci s živelným uplatňováním žalob o zaplacení bagatelních částek, kde cílem bylo především právo na přisouzení paušální náhrady nákladů výrazně přesahující náklady skutečně vynaložené.¹¹³

Za účelně vynaložené lze (i s ohledem na korektiv dle ust. § 1 o.s.ř.) považovat jen náklady, které žalobci umožňují jeho právo beze zbytku uplatnit při současném toliko nezbytném zatížení žalovaného. Tedy uplatněním všech pohledávek za žalovaným jedinou žalobou.¹¹⁴

Současně je třeba při konstatování neúčelnosti nákladů řízení uvést, že soud se nesmí dopustit paušalizujících závěrů, tedy libovůle, a musí vždy pečlivě zvážit rozhodnutí v konkrétní věci s respektem k povinnosti dbát na to, aby nedocházelo k porušování práv (§2 o.s.ř.). Nákladová rozhodnutí mohou mít negativní vliv na chování některých osob, které programově neplní své závazkové povinnosti a neplatí dluhy ve velkém.¹¹⁵

¹¹¹ DRÁPAL, Ljubomír. In BUREŠ, Jaroslav (ed.) *Občanský soudní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 663, bod 3 (§ 146)

¹¹² nález Ústavního soudu ze dne 15. května 2012, sp. zn. II. ÚS 3011/11

¹¹³ usnesení Krajského v Brně ze dne 8. listopadu 2012, č.j. 54 Co 951/2012-39

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 379 (§ 137 o. s. ř.)

8 Návrhy de lege ferenda

Součástí předestřených úvah není pouze kritika stavu, do kterého vývoj náhrady nákladů řízení v bagatelních věcech dospěl, ale také snaha přistupovat konstruktivně k možným východiskům. Předně lze navrhopvat vytvoření nové paušální vyhlášky, například jen pro bagatelní věci, když drtivá většina případů i bez ní končí se stejnou částkou k úhradě v nákladovém výroku soudu. Také právní složitost a společenská závažnost bagatelních kauz se případ od případu prakticky neliší. Odpadla by zdánlivá práce s výpočtem, snaha zvyšovat počet provedených úkonů a stabilizovalo by se ekonomické prostředí vymáhání těchto pohledávek. Je nepopíratelné, že při hromadném vymáhání pohledávek je v průměru s každým případem jen nepatrně rozdílné množství práce.

Dalším návrhem je snížení soudního poplatku, který představuje pevný náklad a čistou ztrátu v případech, které není možné vymoci ani v exekuci, což zvyšuje nároky na náklady v případech, kdy je vymožení dosažitelné. Zde lze očekávat námitky výpadku příjmu na provoz justice. Z tohoto hlediska by všem zúčastněným pomohlo ukotvení náhradního doručení platebního rozkazu.

Jelikož jde o návrh, který již získal kostru legislativní podoby a je pro něj ukončeno vnější připomínkové řízení, bude následně analyzován podrobně.

8.1 Náhradní doručení platebního rozkazu

Ministerstvo spravedlnosti připravilo na základě usnesení vlády ČR ze dne 30. března 2015 č. 220 návrh zákona, kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a také o s. ř. Jde o návrh uveřejněný k připomínkovému řízení v databázi elektronické knihovny Úřadu vlády ČR (eKLEP) pod identifikací PID [RACK9ZRCZNV5](#), návrh Ministerstva spravedlnosti č. j. 888/2014-LO-SP (dále jen návrh MS).

Navrhována je změna pravomocného orgánu k účastnickým sporům o peněžité plnění v oblasti telekomunikací na soudy. Dosud přitom tyto spory rozhoduje Český telekomunikační úřad (k tomu blíže v podkapitole 6.1). Dále návrh MS zavádí možnost náhradního doručení u platebního rozkazu a elektronického platebního rozkazu, a to v případě, že předmětem je spor o tzv. bagatelní plnění.¹¹⁶

Z předloženého vyplývá, že zavedení náhradního doručení platebního rozkazu je určitou legislativní kompenzací hrozícího přetížení soudní soustavy při přenosu pravomoci k rozhodování

¹¹⁶ PELIKÁN, Robert. *Průvodní dopis Ministra spravedlnosti ČR, JUDr. Roberta Pelikána k návrhu MS č.j. 888/2014-LO-SP* [online]. 26. srpna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNV5>>

účastnických sporů na soudy. V součtu jde přitom o více než sto tisíc případů ročně, což justici zcela jistě výrazně zatíží.¹¹⁷

Dosud je platební rozkaz, podobně jako kvalifikovaná výzva soudu dle § 114b o. s. ř., doručován do vlastních rukou adresáta bez možnosti náhradního doručení dle § 49, odst. 5, o. s. ř.

Adresátu, který nebyl zastížen, je zanechána vhodným způsobem výzva k vyzvednutí písemnosti, a tato se uloží po dobu 10 dnů. Písemnost se považuje za doručenou dnem, kdy si ji adresát vyzvedl. Nevyzvednutí si písemnosti nemá, na rozdíl od doručování do vlastních rukou s možností náhradního doručení, negativní následky v podobě fikce doručení. Písemnost se vrátí odesílajícímu soudu a není považována za doručenou.¹¹⁸

Současný procesně-legislativní stav ve většině případů sledovaných touto prací vede k vydání platebního rozkazu, jeho neúspěšnému doručování, následnému zrušení a opětovnému obesílání žalobou. Dle statistik MS je zhruba 50% všech vydaných platebních rozkazů zrušeno z důvodu neúspěšného doručování.¹¹⁹ Lze přitom předpokládat, že v prací sledovaných případech bude tento podíl ještě vyšší. Po zrušení platebního rozkazu soud účastníky předvolá a rozhodne rozsudkem pro zmeškání anebo rozsudkem bez nařízení jednání na základě obsahu spisu.¹²⁰ Přitom takové rozsudky již je možné doručovat fikcí.

Možnost náhradního doručení platebního rozkazu (který soud vydá v řádu dnů až týdnů) představuje oproti fikci doručovanému rozsudku (který soud vydá v řádu měsíců) výraznou úsporu času, a tím i nákladů všech zúčastněných a současně mnohem méně práce soudů.

V těchto intencích uvažuje také důvodová zpráva k návrhu MS, když zdůrazňuje zájem na tom, aby se justice spíše zabývala právně i skutkově složitými případy než administrativní agendou bagatelních pohledávek.¹²¹

Doslova MS uvádí, že: „vystala potřeba zjednodušit a zefektivnit proces vedení řízení o bagatelních sporech a snižovat náklady, jež vedením těchto řízení vznikají všem procesním subjektům. Nedostatkem stávajícího právního stavu je nevhodné rozložení požadavků na procesní aktivitu a odpovědnost za průběh řízení mezi jednotlivé účastníky.“¹²²

¹¹⁷ Důvodová zpráva k návrhu MS č.j. 888/2014-LO-SP, bod 1.6.1 a 2.2.1. Dostupné na <<http://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNVS>>

¹¹⁸ HAMUŽÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana in Svoboda, Karel. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 192, bod 7 (§ 49 o. s. ř.)

¹¹⁹ Důvodová zpráva k návrhu MS č.j. 888/2014-LO-SP, bod 2.2.1. Dostupné na <<http://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNVS>>

¹²⁰ CHMEL, Jan. *Doručování platebního rozkazu fikcí: efektivnější justice, nebo stroj na vytváření pohledávek?* [online]. Právní prostor, 9. října 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/dorucovani-platebniho-rozkazu-fikci-efektivnejsi-justice-nebo-stroj-na-vytvareni-pohledavek>>

¹²¹ Důvodová zpráva k návrhu MS č.j. 888/2014-LO-SP, bod 1.2.2. Dostupné na <<http://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNVS>>

¹²² Tamtéž.

A dále MS vnímá trend přenosu odpovědnosti za dluh na věřitele takto: „předpoklad průběžných nákladů žalobce spojených s vymáháním pohledávky může často oslabovat ochotu žalobce domáhat se svého práva.“¹²³

Nebezpečí zavedení tohoto (jinak veskrze ulehčujícího a efektivního institutu) spočívá v možnosti, že se žalovaný o existenci exekučního titulu nedozví. Tato okolnost může zdánlivě představovat ohrožení jeho práva na spravedlivý proces, existují však okolnosti, které toto riziko zmírní natolik, že nezůstane relevantním. Těmito dle bodu 1.6.2 důvodové zprávy k návrhu MS jsou:

1. Platební rozkaz bude moci být vydán pouze v případě, že byl žalovaný obeslán výzvou (obdobnou výzvě dle § 142a, viz kap. 5).
2. K podání odporu bude mít žalovaný lhůtu 45 dní od doručení, čili 55 dní, bude-li doručováno fikcí a zásilka se bude mít za doručenou uplynutím 10denní úložní doby.
3. Žalovaný má možnost domáhat se prominutí zmeškání lhůty pro podání odporu podle § 58 o. s. ř.
4. Předmět sporu není vyšší než 10.000,- Kč
5. Soud má právo rozhodnout, zda platební rozkaz vydá anebo věc projedná v prostém sporném řízení.
6. Soudce disponuje diskrecí vyloučit možnost náhradního doručení, čímž je oprávněn zamezit zneužití práva nepoctivým žalobcem.

A konečně:

7. Žalovaný je odpovědný za svou dostupnost pro orgány veřejné moci (za svou adresu pro doručování)
8. Negativní dopady doručení fikcí nastanou i za současného stavu, jen k nim vede delší řízení, které končí rozsudkem, který je možné doručovat fikcí.
9. Řízení při nedoručitelnosti platebního rozkazu je vedeno řádové o celé měsíce déle a je spojeno s vyššími náklady, za které v důsledku odpovídá žalovaný.
10. Jde o realizaci zásady vigilantibus iura.

Popsané desatero ve spojení se zásadou procesní ekonomie, srovnání s ne nepodobnou německou úpravou a s přihlédnutím k popsáním úsporám nákladů, práce a času jistě převáží negativa spojená s hrozbou, že se žalovaný bez vlastní viny o existenci platebního rozkazu nedozví.

¹²³ Tamtéž, bod 3.2.1.

Současně je třeba připomenout, že z dosavadní argumentace Ústavního soudu vyplývá vazba míry zásahu do ústavně garantovaných práv na výši žalovaného nároku. Nárok do 10.000,- Kč na jistinu přitom pod tíhou této argumentace není způsobilý vyvolat porušení ústavně garantovaných práv.

V současnosti návrh MS prošel připomínkovým řízením. S ohledem na to, že je spojen s kontroverzním přenosem pravomoci pro účastnické spory z ČTÚ na soudy, není jeho další cesta legislativním procesem jistá.

9 Závěr

Společenský fenomén neplacení vlastních dluhů, který se vztahuje k minoritní části obyvatel, byť tato skupina lidí není zanedbatelná, vyvolal celospolečenskou, či spíše plošnou mediální odezvu, na podkladu nejostřejších hlubokých lidských příběhů, které do vysoké míry s náklady řízení souvisely jen okrajově. Přízeň sluchu médií vedla k judikатурním a legislativním zásahům, které do celého právního prostředí zavedly převahu dlužníka.

Pokud dříve platilo, že je těžké odolat vymáhání nízkých, na více částí rozdělených pohledávek, a to pouze za účelem zisku v podobě přísudku, dnes platí, že je těžké odolat neplacení svých dluhů rádně a včas.¹²⁴ Systém nebyl narovnáán, ale vychýlen ve prospěch dlužníka.

Jde o vychýlení ekonomické, jelikož dopady odkladu faktické splatnosti o řádově celé roky do majetkové sféry dlužníka, jsou naprosto minimální, zatímco věřiteli chybí vynaložené plnění ihned. Tato disproporce prohlubuje vychýlení principiální, kdy věřiteli hrozí ztráta majetku, zatímco dlužníkovi hrozí pouze to, že vrátí majetek, který mu nenáleží.¹²⁵ Věřitel se svým nárokem podstupuje nejistou cestu soudního sporu, vynakládá prostředky na soudní poplatek, advokáta a podstupuje náklady ušlé příležitosti a v nejlepším případě získává po odečtení nákladů, na kterých se spolupodílí, pouze část svého nezpochybňovaného nároku.

Lze samozřejmě namítnout, že jde-li o věc bagatelní, nemůže jít o věc právně ani ekonomicky významnou. Tato úvaha, umocněná nemožností apelace a mohutně podpořená oduševnělou ignorací těchto věcí ze strany Ústavního soudu¹²⁶, však neodpovídá hospodářské realitě. Bagatelní věci tvoří největší nápad obecných soudů a ve své sumě představují významný podíl ekonomiky.

Díky významnému zúžení předmětu této práce, praktické struktury a aplikované metodě se práce namísto opakování obecných a teoretických východisek právní úpravy zabývá přímo jejími dopady na účastníky řízení a výši přísudku a praktickými projevy legislativního a judikaturního vývoje. S ohledem na rozsah práce jde o jeden z mála způsobů jak téma pokrýt a přitom se jím zabývat do hloubky.

Práce sebrala judikaturní i doktrinární teze vnímající situaci, do které dospěla náhrada nákladů řízení v bagatelních věcech, zcela protichůdně, a navrhla jejich syntézu. Vývoj v této oblasti

¹²⁴ BALÍK, Stanislav. *Lze společnost spasit novelou advokátního tarifu?* [online]. epravo.cz, 11. srpna 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/efocus/lze-spolecnost-spasit-novelou-advokatniho-tarifu-95011.html>>

¹²⁵ BÍLÝ, Martin. *Zásadní problém českého práva – právo straní bezpráví* [online]. Jiné právo, 22. září 2010 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/09/martin-bily-zasadni-problem-ceskeho.html>>

¹²⁶ ÚS konstantě tvrdí zdrženlivost v bagatelních věcech, které z principu bagatelnosti nemohou vyvolávat porušení lidských práv a svobod, proto se jimi, jako orgán ochrany ústavnosti nebude zabývat. Převažuje zájem poskytovat ochranu právům v řízeních, která jsou svou povahou skutečně věcně složitými a kde hrozí relativně větší újma na právech účastníků řízení, než je tomu u nákladového výroku v bagatelní věci. (např. IV. ÚS 695/01, IV. ÚS 248/01, IV. ÚS 8/01, III. ÚS 405/04, III. ÚS 602/05, III. ÚS 748/07, I. ÚS 988/12)

jednoznačně vede k přenosu odpovědnosti za náklady vymáhání pohledávek od těch, kteří jej zavinili svým jednáním proti smlouvě k něm, kteří byli porušením smlouvy postiženi. Tato souhrnná hypotéza byla potvrzena a usvědčuje zúčastněné autority z odklonu od procesních zásad zavinění a úspěchu ve věci v širším slova smyslu.

Lapidárně lze shrnout, že dlužníci své závazky neplatí a právo je k tomu nyní nemotivuje.

Ačkoliv se práce výslovně zabývá hromadným vymáháním pohledávek institucionálními věřiteli, nelze opomenout drobné věřitele zatížené bagatelními pohledávkami – řemeslníky, poskytovatele nejrůznějších služeb a dodavatele nejširšího okruhu zboží, u nichž je přenos odpovědnosti za náklady vymáhání na věřitele mnohem křiklavější a může mít v jednotlivých případech fatální ekonomické a sociální dopady. Samozřejmě je otázkou, nakolik se těmto drobným věřitelům podaří vyhnout definici ustáleného vzoru a tím i větší spoluúčasti na odměně advokáta, vždy však „bič na advokáta šlehne jeho klienta.“¹²⁷

Z dílčích výzkumných závěrů jednotlivých kapitol a celkového vyznění snah o syntézu protichůdných postojů doktríny napříč celou prací vyplývá, že legislativní a judikurní vývoj v oblasti předmětu této práce možná odstranil projevy takzvaného byznysu s chudobou, ale současně redefinoval hodnoty, na kterých nahrazování nákladů řízení stojí. Vývoj ukazuje, že státní paternalismus posiluje na úkor zásad *vigilantibus iura, pacta sunt servanda* a zásady úspěchu ve věci. Bagatelní nárok ztrácí na své vymahatelnosti. Stav, do kterého náhrada nákladů řízení v těchto věcech dospěla, považuji za nevyvážený a bez kompenzujících legislativních kroků (z části navržených v kapitole 8) za neudržitelný.

¹²⁷ BALÍK, Stanislav. *Lze společnost spasit novelou advokátního tarifu?* [online]. EPRAVO.CZ, 11. srpna 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/efocus/lze-spolecnost-spasit-novelou-advokatniho-tarifu-95011.html> >

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 120/2001 Sb., Exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, ve znění pozdějších předpisů.

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění o. s. ř., ze dne 16. 6. 1999

důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb., kterým se mění o. s. ř., ze dne 11. 12. 2008

důvodová zpráva k návrhu Ministerstva spravedlnosti, č.j. 888/2014-LO-SP. Dostupné na <<http://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNV5>>

Judikatura

nález Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11

nález Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11

nález Ústavního soudu ze dne 15. května 2012, sp. zn. II. ÚS 3011/11

nález Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12

nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12

nález Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11

nález Ústavního soudu ze dne 11. března 2014, sp. zn. Pl. ÚS 46/13

nález Ústavního soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. I. ÚS 3819/13

usnesení Ústavního soudu ze dne 29. října 2008, sp. zn. IV.ÚS 288/05

usnesení Ústavního soudu ze dne 26. června 2008, sp. zn. III.ÚS 740/08

usnesení Ústavního soudu ze dne 24. března 2011, sp. zn. II. ÚS 190/11

usnesení Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. III. ÚS 3303/11

usnesení Ústavního soudu ze dne 7. srpna 2012, sp. zn. II. ÚS 2763/12

usnesení Ústavního soudu ze dne 24. listopadu 2015, sp. zn. IV. ÚS 2522/15

rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. září 2013, ve věci: Čepek proti ČR, stížnost č. 9815/10

usnesení zvláštního senátu, zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 20. dubna 2011, č.j. Konf 4/2011-12,

usnesení zvláštního senátu, zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 29. listopadu 2012, č.j. Konf 40/2012-16

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2014, sp. zn. 22 Cdo 3542/2013

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2007, sp. zn. 21 Cdo 2983/2006

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2009, sp. zn. 20 Cdo 1932/2007

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. ledna 2014, sp. zn. 28 Cdo 1878/2013

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013

usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. února 2014, sp. zn. 1Co 524/2013

usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. ledna 2015, sp. zn. 4 Cmo 322/2014

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. ledna 2015, sp. zn. 91 Co 7/2015

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. ledna 2015, sp. zn. 93 Co 681/2014

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. února 2015, sp. zn. 97Co 736/2014
usnesení Krajského soudu v Praze, ze dne 11. května 1993, sp. zn. 10 Co 173/93.
usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. listopadu 2014, sp. zn. 12 Co 433/2014
usnesení Krajského v Brně ze dne 8. listopadu 2012, č.j. 54 Co 951/2012-39
rozsudek Okresní soud v Ostravě ze dne 12. ledna 2012, č. j. 134 EC 641/2010-36
rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 20. dubna 2012, č. j. 22 C 180/2010-55

Doktrinární zdroje

DRÁPAL, Ljubomír. In BUREŠ, Jaroslav (ed.) *Občanský soudní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 661 – 664

SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 351

HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel, a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 192

BÍLÝ, Martin. In SVOBODA, Karel, a kol: *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 498

LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Obecná část, 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1815 – 1816.

HAVLÍČEK, Karel (ed.). *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.4.2014*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 379, 409 – 411

ŽÁK, Michal. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, 2002. Heslo Outsourcing, str. 554

KRYM, Ladislav. In Svejkovský a kol. *Zákon o advokacii: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 538.

Články, názory a komentáře

TICHÝ, Jan. Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, *Právní rozhledy*, 8/2014, s. 283

BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy, *Právní rozhledy*, 3/2014, s. 94

VRCHA, Pavel. Několik poznámek k rozhodování o nákladech řízení (zejména před soudy prvního stupně), *Soudní rozhledy*, 7/2002, s. 237

VYCHOPEŇ, Martin in KRAMER, Jaroslav. *Odzvoní byznysu s pohledávkami?* Lidové noviny, 7. července 2014, str. 14

SMOLA Erik, *O novele advokátního tarifu* [online], Ústav práva a právní vědy, 1. září 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na: <<http://www.ustavprava.cz/blog/2014/09/novele-advokatniho-tarifu>>

JIRSA, Jaromír. *Komentář k Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2014, sp. zn. 93 Co 324/2014* [online]. *pravni prostor.cz*, 15. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/judikatura/procesni-pravo/k-moderaci-nakladu-rizeni-podle-150-osr>>

JIRSA, Jaromír. *Patalie nákladového rozhodování v civilním řízení* [online]. *Právní prostor*, 11. března 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/patalie-nakladoveho-rozhodovani-v-civilnim-rizeni>>

BÍLÝ, Martin. *Zásadní problém českého práva – právo straní bezpráví* [online]. *Jiné právo*, 22. září 2010 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/09/martin-bily-zasadni-problem-ceskeho.html>>

PETROV, Jan. *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít* [online]. *Jiné právo*, 3. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>>

HOVORKA, Jiří. *Úspěšnost exekucí výrazně klesá, věřitelé dostanou pětinu* [online]. *Aktuálně.cz*, 28. dubna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://zpravy.aktualne.cz/finance/uspesnost-exekuci-vyrazne-klesa-veritele-dostanou-petinu/r~9ab41ec4ecbe11e494a20025900fea04>>

VOJÁČKOVÁ, Sylva. *Obsah předžalobní upomínky* [online]. *epravo.cz*, 9. července 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/obsah-predzalobni-upominky-142a-o-s-r-94634.html>>

KOUKAL, Pavel. *Předžalobní výzva k plnění podle § 142a o. s. ř.* [online]. *epravo.cz*, 5. května 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na

<<http://www.epravo.cz/top/clanky/predzalobni-vyzva-k-plneni-podle-142a-obcanskeho-soudniho-radu-94049.html>>

GRYGAR, Jiří. *Několik úvah nad poslední novelou advokátního tarifu* [online]. bulletin-advokacie.cz 12. listopadu 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nekolik-uvah-nad-posledni-novelou-advokatniho-tarifu>>

KONCZ, David. *Předžalobní výzva zajistila kvalitní a včasné informování dlužníků* [online]. Portál Exekutorské komory, 28. května 2013 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1181-predzalobni-vyzva-zajistila-kvalitni-a-vcasne-informovani-dluzniku-28-5-2013?w=>>>

PELIKÁN, Robert in *Věřitelé budou platit zálohy na náklady exekucí, plánuje Pelikán. Pomohlo by to lidem v dluhové pasti* [online]. Ihned.cz, 28. února 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://domaci.ihned.cz/c1-65184360-veritele-budou-platit-zalohy-na-naklady-exekuci-planuje-pelikan-pomohlo-by-to-lidem-v-dluhove-pasti>>

NĚMEC, Robert in BLAŽEK, Vojtěch. *Část odpovědnosti za dluhy by mohl nést věřitel, plánuje Pelikán* [online]. Ihned.cz, 25. února 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-65179540-cesi-se-topi-ve-velkych-dluzich>>

BALÍK, Stanislav. *Lže společnost spasit novelou advokátního tarifu?* [online]. epravo.cz, 11. srpna 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/efocus/lze-spolecnost-spasit-novelou-advokatniho-tarifu-95011.html>>

SVOBODA, Karel. *Komentář k Usnesení KS v Plzni z 6. 11. 2014, sp. zn. 12 Co 433/2014* [online, cit. 1. března 2016]. Dostupné na <www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgvpxg4s7gfpxg5dsl4ytq>

PELIKÁN, Robert. *Průvodní dopis Ministra spravedlnosti ČR, JUDr. Roberta Pelikána k návrhu MS č.j. 888/2014-LO-SP* [online]. 26. srpna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK9ZRCZNV5>>

CHMEL, Jan. *Doručování platebního rozkazu fikcí: efektivnější justice, nebo stroj na vytváření pohledávek?* [online]. Právní prostor, 9. října 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/dorucovani-platebniho-rozkazu-fikci-efektivnejsi-justice-nebo-stroj-na-vytvareni-pohledavek>>

Shrnutí

Diplomová práce Náhrada nákladů řízení v bagatelních věcech se zabývá vývojem legislativy, judikatury a doktríny v nahrazování nákladů řízení institucionálnímu věřiteli zastoupenému advokátem proti spotřebiteli a plastickou analýzou tohoto vývoje na zúčastněné.

Na pevné kostře jednotlivých úkonů právní služby, které advokát v řízení vykoná, práce odhaluje nevíтанé procesní situace a existující mezery v úvahách, které k aktuálnímu legislativnímu stavu vedly. Práce hodnotí stav, ke kterému vývoj dospěl, a označuje jeho nedostatky a hodnotovou a ekonomickou neudržitelnost.

Práce sebrala judikurní i doktrinární teze vnímající situaci, do které dospěla náhrada nákladů řízení v bagatelních věcech, zcela protichůdně, a navrhla jejich syntézu. Vývoj v oblasti předmětu práce jednoznačně vede k přenosu odpovědnosti za náklady vymáhání pohledávek od těch, kteří jej zavinili svým jednáním proti smlouvě k něm, kteří byli porušením smlouvy postiženi. Tato souhrnná hypotéza byla potvrzena a usvědčuje zúčastněné autority z odklonu od procesních zásad zavinění a úspěchu ve věci v širším slova smyslu a obecných právních zásad *vigilantibus iura* a *pacta sunt servanda*.

Z dílčích výzkumných závěrů jednotlivých kapitol a celkového vyznění snah o syntézu protichůdných postojů doktríny napříč celou prací, vyplývá, že legislativní a judikurní vývoj v oblasti předmětu této práce možná odstranil projevy takzvaného byznysu s chudobou, ale současně, pod tíhou státního paternalismu vůči dlužníkovi, redefinoval hodnoty, na kterých nahrazování nákladů řízení stojí.

Klíčová slova

Náhrada nákladů řízení, bagatelní spor, náklady řízení, zastoupení advokátem, odměna za zastupování, advokátní tarif, civilní proces, převzetí a příprava, předžalobní upomínka, ustálený vzor, hromadné vymáhání pohledávek, náhradní doručení platebního rozkazu.

Summary

The present Diploma thesis 'Reimbursement of costs in small claims proceedings' is engaged in the development of legislation, jurisprudence and doctrine in reimbursement of costs in legal dispute, between institutional creditor, represented by an attorney, and a consumer. Thesis is targeting plastic analysis of this development to all participating.

On structure, formed by successive acts of legal services, this thesis reveals unfavorable situations and the existing gaps in thinking of authorities changing legislation involved. Thesis evaluate actual state and identify its shortcomings and economic unsustainability.

Thesis picked up judicial and doctrinaire theory sentient situation, that has come to pay the costs in trivial matters, totally contradictory, and proposed their synthesis. Evolution in the subject of thesis clearly leads to the transfer of responsibility for debt collection costs from those who have caused their actions against the contract, to creditors who were affected by the breach of contract.

This summary hypothesis was proven and convicting authorities concerned of deviation from the procedural principles of culpability and success in the case in the broader sense and the general principles of law *iura vigilantibus* and *pacta sunt servanda*.

The research, the conclusions of individual chapters and the overall tone of the efforts to synthesize contradictory doctrinal positions throughout the thesis, shows, that the legislative evolution in the area possibly removed so-called business with poverty, but at the same time, under the weight of state paternalism towards the debtor, redefined values on which the reimbursement of costs stands.

Key words

reimbursement of costs, small claim disputes, small claim proceedings, expediency of costs, minor claims disputes, attorney representation, payment for representation, lawyers fare, civil process, receipt and preparation, pre-action reminder, debt collection, alternative delivery of payment order